

Bruxelles, 28.5.2018.
COM(2018) 340 final

2018/0172 (COD)

Prijedlog

DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA
o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš

(Tekst značajan za EGP)

{SEC(2018) 253 final} - {SWD(2018) 254 final} - {SWD(2018) 255 final} -
{SWD(2018) 256 final} - {SWD(2018) 257 final}

OBRAZLOŽENJE

1. KONTEKST PRIJEDLOGA

• Razlozi i ciljevi prijedloga

U oceanima i morima sve je veća količina plastičnog otpada koji ugrožava ekosustave i biološku raznolikost, a potencijalno i zdravlje ljudi, te izaziva opću zabrinutost. Istodobno se vrijedan materijal koji bi se mogao vratiti u gospodarstvo gubi nakon što je odbačen u obliku otpada. Na temelju mjerenja provedenih metodom brojanja na plažama utvrđeno je da plastika čini od 80 % do 85 % ukupnog broja predmeta u morskom otpadu.

Plastični predmeti za jednokratnu upotrebu čine oko polovine ukupnog broja predmeta u morskom otpadu na europskim plažama. Deset najčešće pronađenih plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu čini 86 % svih plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu (odnosno 43 % ukupnog broja svih predmeta u morskom otpadu pronađenih na europskim plažama). Ribolovni alat koji sadržava plastiku čini dodatnih 27 % predmeta u morskom otpadu pronađenih na europskim plažama. Ova je inicijativa usmjerena stoga na deset najčešće pronađenih plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu i ribolovni alat, koji zajedno čine oko 70 % ukupnog broja predmeta u morskom otpadu.

Plastika je široko dostupna, postojana je te često ima toksične i druge štetne učinke. Zbog postojanosti plastičnog otpada njegovi su učinci sve veći jer se svake godine sve više plastičnog otpada nagomilava u oceanima. Ostaci plastike pronađeni su u mnogim morskim vrstama – želvama, tuljanima, kitovima, pticama, kao i u nekoliko vrsta riba i školjkaša te stoga ulaze u prehrambeni lanac. Plastični morski otpad, osim što šteti okolišu i potencijalno zdravlju ljudi, uzrokuje i štetu za djelatnosti kao što su turizam, ribarstvo i pomorski promet.

Glavni pokretači povećanja količine plastičnog otpada i njegove raspršenosti u morskom okolišu povezani su ne samo s vrijednosnim lancem i tržištem plastike nego i s ponašanjem pojedinaca i društvenim trendovima. Do trenutnog stanja dovelo je nekoliko čimbenika, uključujući široku dostupnost plastike, trend potrošnje zbog praktičnosti, nedostatak poticaja za osiguravanje pravilnog prikupljanja i obrade otpada, što dovodi do slabog upravljanja i nedostatne infrastrukture.

Europa je odgovorna za rješavanje problema morskog otpada koji potječe iz Europe i obvezala se djelovati na globalnoj razini, posebice u okviru skupina G7 i G20, ali i provedbom ciljeva Ujedinjenih naroda za održivi razvoj¹. Ovom će inicijativom EU postati predvodnik globalnih nastojanja, a njegovo će međunarodno djelovanje u tom području steći kredibilnost i snagu.

Problem morskog otpada prekogranične je prirode, s obzirom na to da se otpad kreće u morskom okolišu pa otpad koji je nastao u jednoj zemlji može utjecati na druge zemlje. Potrebno je zajedničko djelovanje kako bi se smanjila količina morskog otpada te istodobno osiguralo jedinstveno tržište na kojem vrijede visoki standardi zaštite okoliša i pravna sigurnost za poduzeća. Stoga se u okviru strategije za plastiku² Europska komisija obvezala istražiti dodatne mjere za rješavanje problema plastičnog morskog otpada kojima bi se

¹ Posebno 14. cilj održivog razvoja „Zaštita i održivo korištenje oceanima, morima i morskim resursima za održiv razvoj” i 12. cilj održivog razvoja „Odgovorna potrošnja i proizvodnja”.

² Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Europska strategija za plastiku u kružnom gospodarstvu” (COM(2018) 28 final).

nadogradile postojeće nesustavne mjere država članica EU-a, a u kojima bi se slijedio pristup korišten za lagane plastične vrećice za nošenje.

Ova je inicijativa usmjerena na europski doprinos stvaranju makroplastičnog morskog otpada. Njome se nadopunjuju druge europske politike za rješavanje morskog otpada kao što su zakonski okviri EU-a za otpad, otpadne vode i morski okoliš, kao i zakonodavstvo EU-a o lučkim uređajima za prihvat.

Glavni je cilj ove inicijative sprječavanje nastanka i smanjenje količine plastičnog morskog otpada koji potječe od plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu i ribolovnog alata koji sadržava plastiku, i to dopunjavanjem mjera koje su već predviđene strategijom EU-a za plastiku, uklanjanjem utvrđenih nedostataka u postojećim djelovanjima i zakonodavstvu te daljnjim jačanjem sustavnog pristupa EU-a tom pitanju. Strategija za plastiku već sadržava posebne mjere za mikroplastiku, koja čini znatan udio u plastičnom morskome otpadu: ograničenja na temelju Uredbe REACH³ za namjerno dodanu mikroplastiku u proizvodima i oksoplastiku, kao i mjere za mikroplastiku iz drugih izvora (gume, tkanine i plastični peleti). U ovoj je inicijativi stoga naglasak na makroplastici, a to su plastični predmeti za jednokratnu upotrebu i ribolovni alat koji sadržava plastiku.

Inicijativu bi trebalo sagledati u širem kontekstu prelaska na kružno gospodarstvo. Njome će se podržati inovativna rješenja za nove poslovne modele, alternativa koje podrazumijevaju višestruku upotrebu te alternative za proizvode za jednokratnu upotrebu. Tom sustavnom promjenom i zamjenom materijala promicat će se i alternative na biološkoj osnovi i inovativno biogospodarstvo, stvoriti nove mogućnosti za poduzeća i poboljšati pogodnosti za potrošače.

Nadalje, posebno kad je riječ o bocama za piće, inicijativa će imati izravan pozitivan učinak na stope prikupljanja, kvalitetu prikupljenog materijala i kasnije recikliranje, stvarajući time prilike za poduzeća koja se bave recikliranjem, i povećanje udjela recikliranog sadržaja u proizvodima.

Rješavanje problema morskog otpada stvara gospodarske mogućnosti. Kružno gospodarstvo povećava konkurentnost naših poduzeća tako što pridonosi stvaranju dekarboniziranog, resursno učinkovitog gospodarstva i otvaranju radnih mjesta potrebnih za njegovo održavanje. Inovacije u dizajnu proizvoda kako bi se izbjegli plastični otpad i mikroplastika, kao i ulaganja u sprečavanje nastanka morskog otpada (tj. u obradu otpada i otpadnih voda, u lučke uređaje za prihvat ili u recikliranje ribarskih mreža) te u održive zamjenske materijale, proizvode i poslovne modele mogu rezultirati otvaranjem radnih mjesta, ali i jačanjem tehničkih i znanstvenih vještina i konkurentnosti industrije u područjima od sve većeg interesa na globalnoj razini.

Morski otpad na europskim plažama prati se već nekoliko godina usklađenim metodama temeljenima na brojanju⁴. Broj predmeta pronađenih u otpadu na plažama na međunarodnoj je razini prihvaćen kao razuman pokazatelj sastava morskog otpada i odgovarajuća osnova za kreiranje politike.

³ Uredba (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) i osnivanju Europske agencije za kemikalije te o izmjeni Direktive 1999/45/EZ i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EEZ) br. 793/93 i Uredbe Komisije (EZ) br. 1488/94 kao i Direktive Vijeća 76/769/EEZ i direktiva Komisije 91/155/EEZ, 93/67/EEZ, 93/105/EZ i 2000/21/EZ (SL L 396, 30.12.2006., str. 1.).

⁴ Izvješća koja su sastavile države članice i koja je objedinio Zajednički istraživački centar u kontekstu provedbe Okvirne direktive o pomorskoj strategiji.

Tablica u nastavku sadržava kratak pregled plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu i ribarskog alata te mjera predviđenih u prijedlogu Komisije.

	Smanjenje potrošnje	Tržišna ograničenja	Zahtjev u pogledu dizajna proizvoda	Zahtjevi za označivanje	Proširena odgovornost proizvođača	Cilj odvojenog prikupljanja	Mjere za jačanje svijesti
Posude za hranu	X				X		X
Čaše za napitke	X				X		X
Štapići za uši		X					
Pribor za jelo, tanjuri, štapići za miješanje, slamke		X					
Držači za balone		X					
Baloni				X	X		X
Vrećice i omoti					X		X
Spremnici za napitke, njihovi čepovi i poklopci – boce za napitke			X		X		X
Filtri za duhanske proizvode			X		X	X	X
Sanitarni predmeti: – vlažne maramice – higijenski ulošci				X	X		X
Lagane plastične vrećice za nošenje					X		X
Ribolovni alat					X		X

- **Dosljednost s postojećim odredbama politike u određenom području**

S obzirom na to da je ova inicijativa usmjerena na učinkovitije korištenje resursima i općenito uspješnije gospodarstvo u području plastike koje je u većoj mjeri kružno i u kojem se ostvaruju bolji gospodarski rezultati i veća učinkovitost u pogledu zaštite okoliša, ona je u potpunosti u skladu s ciljevima politike kružnog gospodarstva. Kružno gospodarstvo sastavni je dio 10 prioriteta Komisije predsjednika Junckera, posebice prvog prioriteta – zapošljavanje, rast i ulaganja. Ova je inicijativa najavljena i u strategiji EU-a za plastiku, kao dio ključnih mjera planiranih u okviru Akcijskog plana za kružno gospodarstvo.

Prijedlog je u skladu s utvrđenim zakonodavstvom EU-a u području otpada i voda, posebice s Okvirnom direktivom o otpadu⁵, Direktivom o ambalaži i ambalažnom otpadu⁶, Okvirnom direktivom o pomorskoj strategiji⁷ i Direktivom o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda⁸, te ga dopunjuje.

⁵ Direktiva 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o otpadu i stavljanju izvan snage određenih direktiva (SL L 312, 22.11.2008., str. 3.–30.).

⁶ Direktiva 1994/62/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 1994. o ambalaži i ambalažnom otpadu (SL L 365, 31.12.1994., str. 10.).

⁷ Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (SL L 164, 25.6.2008., str. 19.).

⁸ Direktiva Vijeća 91/271/EEZ od 21. svibnja 1991. o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda (SL L 135, 30.5.1991., str. 40.–52.).

Kad je riječ o sprječavanju nastanka i smanjenju količine morskog otpada, postojećim zakonodavstvom o otpadu utvrđeni su opći ciljevi sprječavanja stvaranja otpada i gospodarenja otpadom, a izbor mjera prepušten je državama članicama. Ovim se prijedlogom predviđaju posebni ciljevi i mjere za rješavanje problema plastike za jednokratnu upotrebu i ribolovnog alata koji sadržava plastiku koji se najčešće odbacuju u okoliš u obliku otpada. Njime se stoga dopunjuje cilj utvrđen člankom 9. Okvirne direktive o otpadu, kako je izmijenjena 2018., a to je da države članice poduzimaju mjere kojima je cilj zaustaviti stvaranje morskog otpada i mjere za sprječavanje nastanka otpada, borbu protiv njega i njegovo čišćenje. Prijedlogom se dopunjuje i članak 8. Okvirne direktive o otpadu uspostavljanjem sustava proširene odgovornosti proizvođača na razini država članica kako bi se pokrili troškovi sprječavanja bacanja otpada u okoliš i gospodarenja otpadom, uključujući čišćenje otpada koji se sastoji od odbačenih plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu.

Prijedlogom se dopunjuje Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji, kojom se od država članica zahtijeva postizanje dobro stanje okoliša morskih voda do 2020. Jednim deskriptorom koji se odnosi na morski otpad u Okvirnoj direktivi o pomorskoj strategiji od država članica zahtijeva se da uspostave programe mjera kako bi se osiguralo da „količine i sastav morskog otpada ne štete morskom ili obalnom okolišu”. Dugotrajne aktivnosti realizirane na temelju Okvirne direktive o pomorskoj strategiji u svrhu praćenja morskog otpada na europskim plažama predstavljaju znanstvenu osnovu za ovaj zakonodavni prijedlog. Za određene predmete ovaj prijedlog izlazi izvan okvira zahtjeva Okvirne direktive o pomorskoj strategiji reguliranjem pojedinačnih izvora onečišćenja zahvaljujući identifikaciji pokretača i putova onečišćenja mora plastikom.

Osigurana je i usklađenost s Direktivom o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda, kojom se propisuju zahtjevi u pogledu prikupljanja i pročišćavanja komunalnih otpadnih voda te kriteriji za kvalitetu pročišćavanja. Iako Direktiva omogućuje skupljanje znatnog dijela nastalog onečišćenja, trenutačno nije dovoljno djelotvorna, posebno kad je riječ o skupljanju i pročišćavanju vode nastale prelijevanjem u slučaju oluje. Osim toga, neki predmeti koji se bace u zahod kao što su plastični štapići za uši i sanitarni proizvodi ne mogu se dobro prikupiti u postojećim postrojenjima te stoga završavaju na europskim plažama. Ovim se zakonodavnim prijedlogom dopunjuje ta direktiva tako što se predlaže djelovanje prije faze pročišćavanja otpadnih voda, i to povećanjem svijesti, proširenom odgovornošću proizvođača i zahtjevima u pogledu označivanja za određene plastične proizvode za jednokratnu upotrebu.

Prijedlogom se uvode i mjere za poboljšano gospodarenje otpadnim ribarskim alatom koji sadržava plastiku vraćenim na obalu te njegovo financiranje. Očekuje se da će se tim mehanizmima i poticajima povećati udio ribolovnog alata oporabljenog na kraju njegova vijeka trajanja. Postupanje s otpadom nastalim od ribolovnog alata u određenoj je mjeri regulirano i financijski se podupire nizom instrumenata EU-a, kojima se posebno rješava povezanost općih pravila o otpadu iz pomorskih izvora i od ribolovnog alata te praćenja i prijavljivanja ribolovnog alata koji je izgubljen ili ostavljen u moru. Ovim se prijedlogom dopunjuju postojeći propisi o lučkim uređajima za prihvat⁹ isporučenog otpada s brodova, koji se trenutačno revidiraju¹⁰. Predloženom se revizijom ribarska plovila uključuju u sustav neizravne naknade od 100 %, kojim se tim plovilima daje pravo da u lukama isporuče sav svoj otpad, uključujući stari ribolovni alat. K tome, njime se dopunjuje i predviđena revizija

⁹ Direktiva 2000/59/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenoga 2000. o lučkim uređajima za prihvat broskog otpada i ostataka tereta (SL L 332, 28.12.2000., str. 81.).

¹⁰ COM(2018) 33 final.

Uredbe o kontroli ribarstva¹¹ kojom se jača odredba o izvješćivanju o izgubljenom alatu te odredbe o vađenju izgubljenog alata.

Ovim se prijedlogom pitanje plastičnog morskog otpada rješava samo djelomično. Dio je sveukupnog integriranog i dosljednog europskog pristupa rješavanju pitanja svih izvora plastičnog morskog otpada kako je detaljno navedeno u nedavno donesenoj strategiji za plastiku. U toj se strategiji naglašavaju propusti ili nedostaci u trenutnom pravnom i političkom okviru za rješavanje problema plastičnog morskog otpada te se predlažu ciljane mjere za poboljšanje prevencije, prikupljanja i mogućnosti recikliranja plastike, posebno plastične ambalaže. Cilj joj je razvoj regulatornog okvira za plastiku s biorazgradivim svojstvima kako bi se spriječilo nanošenje štete ekosustavima. Europska agencija za kemikalije priprema dosjee za uvođenje ograničenja u pogledu čestica mikroplastike koje se namjerno dodaju pripravcima kao što su kozmetički proizvodi te u pogledu upotrebe oksorazgradive plastike, a u tijeku je priprema mjera za mikroplastiku koja se ne upotrebljava namjerno u proizvodima nego nastaje njihovom upotrebom, kao što je slučaj kod guma i tekstila, kao i mjera za smanjenje istjecanja plastičnih peleta prije proizvodnje.

- **Dosljednost u odnosu na druge politike Unije**

Osim prethodno navedenih ciljeva zaštite okoliša, cilj je prijedloga očuvati unutarnje tržište od dodatne fragmentacije, što je i jedan od glavnih ciljeva Unije.

Inicijativom se u cijelosti podupire načelo inovacija i s njim povezane poticajne mjere koje su u okviru strategije za plastiku predviđene za poticanje inovacija i ulaganja u rješenja povezana s kružnim gospodarstvom, kao što su financiranje istraživanja u okviru programa Obzor 2020. i europskih strukturnih i investicijskih fondova.

Općenito, ovom će se inicijativom pomoći u postizanju 12. i 14. cilja održivog razvoja Ujedinjenih naroda¹², ciljeva Komunikacije o međunarodnom upravljanju oceanima¹³ i obveza preuzetih 2017. na konferenciji „Naš ocean” na Malti. Ova je inicijativa u skladu sa strategijom za najudaljenije regije¹⁴ iz 2017. kojom je priznat njihov potencijal za rast turizma i plavo gospodarstvo te za kružno gospodarstvo.

Konačno, inicijativa je u skladu s međunarodnim obvezama EU-a u području trgovinske politike, posebno time što osigurava da ne postoji diskriminacija između proizvoda proizvedenih u EU-u i uvezenih proizvoda.

Prijedlogom će se pridonijeti i ostvarenju 1. prioritetnog cilja utvrđenog Sedmim programom djelovanja za okoliš do 2020.: zaštita, očuvanje i povećanje prirodnog kapitala Unije¹⁵. Uklapa se i u 4. prioritetni cilj, kojim se zahtijeva da javnost ima pristup jasnim

¹¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 1224/2009 od 20. studenoga 2009. o uspostavi sustava kontrole Zajednice za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike (SL L 343, 22.12.2009., str. 1.).

¹² Države su 2015. donijele Program održivog razvoja do 2030. i 17 ciljeva održivog razvoja. 12. cilj Ujedinjenih naroda za održivi razvoj: osigurati modele održive potrošnje i proizvodnje i 14. cilj: do 2025. spriječiti i znatno smanjiti sve vrste onečišćenja mora, posebno ono koje je uzrokovano aktivnostima na kopnu, uključujući onečišćenje morskim otpadom i hranjivim tvarima.

¹³ SWD(2016) 352 final.

¹⁴ COM(2017) 623.

¹⁵ Odluka br. 1386/2013/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. studenoga 2013. o Općem programu djelovanja Unije za okoliš do 2020. „Živjeti dobro unutar granica našeg planeta” (SL L 354, 28.12.2013., str. 171.– 200.).

informacijama o okolišu na nacionalnoj razini. U tom cilju, prijedlogom se upućuje na zahtjeve Direktive 2003/4/EZ¹⁶ i Direktive INSPIRE¹⁷ te jamči usklađenost s njima.

Drugi je cilj prijedloga osigurati jednostavne obveze praćenja i izvješćivanja, čime se ograničuje administrativno opterećenje država članica u skladu s pristupom EU-a za bolju regulativu¹⁸ i provjerom primjerenosti izvješćivanja i praćenja¹⁹.

2. PRAVNA OSNOVA, SUPSIDIJARNOST I PROPORCIONALNOST

• Pravna osnova

Glavni je cilj prijedloga spriječiti i smanjiti utjecaj određenih plastičnih proizvoda na okoliš, posebno vodni okoliš. To se postiže utvrđivanjem posebnih ciljeva sprječavanja nastanka otpada i gospodarenja otpadom te mjera u pogledu plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu koji se najčešće mogu pronaći na plažama u Uniji i ribolovnog alata koji sadržava plastiku. Ako se to učini na usklađen način u cijeloj Uniji, prijedlog će pridonijeti i nesmetanom funkcioniranju tržišta Unije. U tom se pogledu prijedlog temelji na članku 192. stavku 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

• Supsidijarnost (za neisključivu nadležnost)

S obzirom na to da je otpad obično nošen vjetrom, morskim strujama morskim mijenama, problem morskog otpada i onečišćenja plastikom prekogranične je prirode te ga stoga ne mogu riješiti izolirano države članice koje dijele ista mora i vodne putove. Mjere koje se trebaju poduzeti moraju biti koordinirane kako bi se osiguralo da djelovanje koje se provodi na jednoj strani mora nije ugroženo zbog nedjelovanja na drugoj strani. Stoga se stvaranje morskog otpada može uspješno spriječiti i njegova količina smanjiti jedino dosljednim i sveobuhvatnim političkim pristupom i mjerama na razini EU-a. Nadalje, s obzirom na globalnu dimenziju problema, ta je suradnja pojačana europskim mjerama i sudjelovanjem u europskim regionalnim konvencijama o moru, od kojih su u svima doneseni regionalni planovi djelovanja za suzbijanje morskog otpada, kao i globalnim obvezama koje su preuzeli EU i njegove države članice, primjerice u okviru Skupštine Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEA) i ciljeva održivog razvoja.

Kada države članice poduzimaju neusklađene mjere koje se razlikuju u svojem području djelovanja, usmjerenosti i razini ambicioznosti, postoji rizik od fragmentacije tržišta. Postojeća djelovanja usmjerena su na različite plastične proizvode i obuhvaćaju različite pristupe (primjerice zabrana plastičnih štapića za uši u Italiji, francuska pravila o ograničavanju stavljanja na tržište plastičnih čaša i tanjura za jednokratnu upotrebu ako oni ne ispunjavaju određene zahtjeve biorazgradivosti). To može dovesti do čitavog niza ograničenja pristupa tržištu među državama članicama te prepreka slobodnom kretanju robe i ravnopravnim uvjetima za proizvođače u različitim zemljama, ugrožavajući tako učinkovito postizanje cilja smanjenja morskog otpada, što ima šire učinke na razini EU-a i međunarodnoj razini. Stoga je potrebno uspostaviti usklađen zakonodavni okvir kojim se utvrđuju zajednički ciljevi i mjere na razini EU-a za sprječavanje nastanka i smanjenje količine morskog otpada tako da mjere država članica budu usmjerene na konkretne plastične proizvode za jednokratnu

¹⁶ Direktiva 2003/4/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o javnom pristupu informacijama o okolišu i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/313/EEZ (SL L 41, 14.2.2003., str. 26.–32.).

¹⁷ Direktiva 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2007. o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj zajednici (SL L 108, 25.4.2007., str. 1.–14.).

¹⁸ SWD(2015) 111 final

¹⁹ COM(2017) 312 final

upotrebu i ribolovni alat koji sadržava plastiku. Iako se temelje na zajedničkoj procjeni, mjere koje treba primjenjivati razlikuju se ovisno o vrsti plastičnog predmeta, uzimajući u obzir dodanu vrijednost mogućeg djelovanja EU-a i komplementarnost s mjerama koje poduzimaju države članice EU-a.

Za neke predmete (npr. čepove i poklopce plastičnih spremnika za napitke) problem bacanja otpada u okoliš i drugi utjecaji na okoliš mogu se najučinkovitije rješavati promjenom dizajna proizvoda i prelaskom na održivije zamjene (npr. zamjena sadržaja plastike). U takvim slučajevima, kada postoji jasna povezanost sa zahtjevima u pogledu proizvoda i pristupom unutarnjem tržištu, važno je da poduzeća imaju ravnopravne tržišne uvjete.

Nadalje, u skladu s načelom supsidijarnosti ovim se zakonodavnim prijedlogom državama članicama omogućuje određena fleksibilnost u pogledu odabira najprimjerenijih konkretnih metoda provedbe i prikupljanja podataka za neke mjere. Primjerice, države članice imaju velik diskrecijski prostor za odlučivanje o nacionalnim mjerama koje su, ovisno o lokalnim uvjetima, prikladne za provedbu EU-ova cilja znatnog smanjenja potrošnje određenih predmeta.

- **Proporcionalnost**

Prijedlog je usmjeren i proporcionalan jer je u njemu naglasak na makroplastičnim predmetima koji se najčešće mogu pronaći na europskim plažama, a to su plastični predmeti za jednokratnu upotrebu i ribolovni alat. Smatra se da je broj pronađenih predmeta najbolji dostupni pokazatelj učinaka na okoliš, društvo i gospodarstvo. Inicijativa je usmjerena na deset najčešće pronađenih plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu koji čine 86 % ukupnog broja svih plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu (odnosno 43 % cjelokupnog morskog otpada). Reguliranje svih plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu koji se pronalaze na plažama ne bi bilo proporcionalno u odnosu na potencijalnu dodanu vrijednost. Dovedo bi do nepotrebnih troškova i opterećenja za države članice.

Mjere koje se odnose na ribolovni alat temelje se na načelu „onečišćivač plaća” i poseban im je cilj osigurati da proizvođači ribolovnog alata koji sadržava plastiku preuzmu odgovornost za svoje proizvode koji su u fazi otpada, što konkretno znači da osiguraju njihovo poboljšano odvojeno prikupljanje i obradu, posebno recikliranje, te ponovnu upotrebu. Tim se mjerama na pozitivan način potiče ribare na vraćanje ribolovnog alata na kopno, a istodobno se osigurava da one ne stvaraju nerazmjerno opterećenje za subjekte u ribarstvu, posebno male gospodarske subjekte.

Prijedlog je prikladan za rješavanje hitnih ekoloških problema i, zajedno s postojećim zakonodavstvom i mjerama koje su planirane strategijom za plastiku, za ostvarenje ambicioznih rezultata u pogledu zaštite okoliša, a njime će se istodobno ostvariti pozitivni gospodarski učinci, ostvariti ograničen ali pozitivan učinak na neto zaposlenost, potaknuti inovacije, osigurati prihvaćenost u javnosti i pridonijeti većoj učinkovitosti resursa.

U priloženoj procjeni učinka navodi se više detalja o proporcionalnosti elemenata zakonodavnog prijedloga.

- **Odabir instrumenta**

Predlaže se namjenski zakonodavni instrument kako bi se jednim pravnim instrumentom obuhvatili svi plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu te utvrdili posebni ciljevi i mjere radi sprječavanja i smanjenja njihova učinka na morski otpad. Smatra se da je takav namjenski zakonodavni instrument najprikladniji način da se izbjegne fragmentirano zakonodavstvo, za razliku od alternativnog pristupa koji bi podrazumijevao izmjenu nekoliko pravnih instrumenata, kao što su Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji, Direktiva o

ambalaži i ambalažnom otpadu, Okvirna direktiva o otpadu, Direktiva o lučkim uređajima za prihvat ili Uredba o kontroli ribarstva.

Dok je za neke proizvode nužna usklađenost na razini EU-a, za druge plastične proizvode za jednokratnu upotrebu i ribolovni alat koji sadržava plastiku potrebno je, u skladu s postojećim zakonodavstvom EU-a o otpadu, državama članicama omogućiti određenu fleksibilnost u pogledu odabira najprimjerenijih pravnih, upravnih i ekonomskih instrumenata za provedbu utvrđenih ciljeva i mjera. Stoga je direktiva primjeren pravni instrument za ostvarenje predviđenih ciljeva i mjera.

3. REZULTATI EX POST EVALUACIJA, SAVJETOVANJA S DIONICIMA I PROCJENA UČINAKA

• Ex post evaluacije/provjere primjerenosti postojećeg zakonodavstva

Za potrebe ovog zakonodavnog prijedloga izvršen je sveobuhvatan pregled postojećeg zakonodavstva kako bi se dobio uvid u područja u kojima su potrebna dodatna djelovanja EU-a radi rješavanja problema bacanja plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu u otpad i njihova učinka na okoliš. To je zakonodavstvo često usmjereno na različite putove, fragmentirano je u smislu usredotočenosti i ambicioznosti te još nije proizvelo potreban učinak na morski otpad.

Kako je objašnjeno u odjeljku 2., nedavno donesenom strategijom za plastiku utvrđena je potreba za zakonodavnim prijedlogom na razini EU-a koji će biti posebno usmjeren na plastiku za jednokratnu upotrebu.

Prema zakonodavstvu EU-a o otpadu sav bi se otpad trebao prikupljati i pravilno obrađivati. Tim se zakonodavstvom utvrđuju ciljevi u pogledu recikliranja komunalnog otpada (65 % do 2030.) i plastičnog ambalažnog otpada (55 % do 2030.), koji će pridonijeti daljnjem povećanju prikupljanja plastičnog otpada. Međutim, države članice mogu ostvariti te ciljeve i bez pojačanog djelovanja u cilju rješavanja problema bacanja otpada u okoliš. Najnovijim izmjenama Okvirne direktive o otpadu od država članica zahtijevat će se da poduzmu mjere za utvrđivanje glavnih izvora morskog otpada te mjere za sprječavanje nastanka i smanjenje količine otpada iz tih izvora. Bez obzira na to, različiti čimbenici povezani s neodgovarajućom infrastrukturom za gospodarenje otpadom i neprimjerenim ponašanjem potrošača ipak će dovesti do bacanja i ispuštanja plastike u okoliš. Ovom se inicijativom dopunjuje novo zakonodavstvo o otpadu tako što se pružaju rješenja na europskoj razini za znatan dio izvora stvaranja otpada u okolišu. Njome se naglašava važnost pravnog instrumenta usmjerenog na određeni proizvod, koja je potvrđena i rezultatima ostvarenima zahvaljujući Direktivi o plastičnim vrećicama, koja je bila prvi europski instrument te vrste i dovela je do stvarnog smanjenja potrošnje ciljanog proizvoda i njegovih učinaka na okoliš.

Ocjena programa mjera koji se provode u okviru Okvirne direktive o pomorskoj strategiji pokazuje da oni pružaju koristan pregled poduzetih ili planiranih djelovanja, ali da su potrebne dodatne mjere kako bi ti programi bili djelotvorni. Ovim se zakonodavnim prijedlogom ide korak dalje jer se reguliraju pojedinačni izvori onečišćenja zahvaljujući tomu što su utvrđeni pokretači i putovi onečišćenja mora plastikom.

Jedno od ograničenja Direktive o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda, koja je trenutačno u postupku evaluacije, odnosi se na zahtjeve u pogledu skupljanja i pročišćavanja vode nastale prelijevanjem u slučaju oluje, koje bi trebalo ponovno razmotriti. Cilj je ovog novog zakonodavnog prijedloga riješiti to pitanje poticanjem kampanja za povećanje svijesti i propisivanjem zahtjeva u pogledu označivanja kako bi se spriječilo bacanje u zahod plastičnih

proizvoda za jednokratnu upotrebu koji se ne mogu dobro prikupiti s pomoću svih sustava za pročišćavanje otpadnih voda.

Otpad nastao od ribolovnog alata reguliran je nizom instrumenata EU-a. Međutim, još uvijek postoje znatni nedostaci. Naime, trenutačno ne postoje nikakvi posebni poticaji za gospodarske subjekte kojima bi se osigurala maksimalna stopa povrata otpadnog ribolovnog alata na kopno te ne postoje mehanizmi podjele obveza. Stoga je tekuća revizija Direktive o lučkim uređajima za prihvat komplementarna s ovim prijedlogom za reguliranje ribolovnog alata jer se njome rješavaju prethodni negativni poticaji za vraćanje broskog i izvađenog otpada u luke. Štoviše, revidiranom Uredbom o kontroli ribarstva zahtijeva se označavanje alata, nošenje opreme za vađenje na plovilima, vađenje izgubljenog alata ili prijavljivanje njegova gubitka u okviru dnevnog elektroničkog izvješćivanja u slučaju da je nepovratno izgubljen. No, postojeći zakonodavni okvir može se dodatno ojačati davanjem poticaja za učinkovitije gospodarenje ribarskim alatom kao posebnim tokom otpada za gospodarenje i recikliranje. Cilj je ovog novog zakonodavnog prijedloga riješiti to pitanje s pomoću sustava proširene odgovornosti proizvođača.

- **Savjetovanja s dionicima**

Tijekom javnog savjetovanja, koje je održano od prosinca 2017. do veljače 2018., primljeno je više od 1800 komentara i prijedloga. Da su mjere za rješavanje problema onečišćenja mora plastikom za jednokratnu upotrebu „nužne” smatralo je 98,5 % ispitanika, a njih 95 % smatralo je da su one „nužne i neodgodive”. Više od 70 % proizvođača i više od 80 % robnih marki i subjekata koji se bave recikliranjem smatralo je da su mjere „nužne i neodgodive”. Samo 2 % ispitanika smatralo je da ne bi trebalo uvoditi nove mjere na europskoj razini, a njih 79 % smatralo je da mjere ne bi bile djelotvorne ako se ne bi poduzele na razini EU-a.

Ispitanici u okviru javnog savjetovanja u velikoj su većini dali prednost primjeni sustava proširene odgovornosti proizvođača za pokriće troškova čišćenja otpada, što je ključna dodana vrijednost ovog zakonodavnog prijedloga u usporedbi s minimalnim zahtjevima koji su utvrđeni zakonodavstvom EU-a o otpadu u pogledu sustava proširene odgovornosti proizvođača. Osim toga, tijekom javnog je savjetovanja izražena potpora zakonodavnim zahtjevima za bolje dizajniranje proizvoda kao jednom od najdjelotvornijih pristupa, nakon čega slijedi utvrđivanje ciljnih vrijednosti za smanjenje potrošnje, što je u prijedlogu uzeto u obzir kao ključne mjere koje države članice trebaju provoditi.

Kad je riječ o ribolovnom alatu, 88 % ispitanika opredijelilo se za mjere kojima se stvaraju poticaji za vraćanje ulovljenog otpada i dotrajalog ribolovnog alata na kopno, a njih 77 % za bolje uređaje za prikupljanje i razvrstavanje na plovilima i u lukama.

- **Prikupljanje i primjena stručnih znanja**

U okviru Okvirne direktive o pomorskoj strategiji, aktivnostima koje je provela Tehnička skupina za morski otpad Zajedničkog istraživačkog centra (programi praćenja, akcije čišćenja i istraživački projekti) prikupljene su informacije o predmetima u morskom otpadu pronađenima na europskim plažama, i to na 276 plaža u 17 država članica EU-a i u četiri regionalna mora tijekom 2016. Ukupno 355 671 predmet zabilježen tijekom 679 istraživanja rangiran je prema brojnosti, uglavnom u skladu s popisom glavnih kategorija otpada na plažama koji je predviđen Okvirnom direktivom o pomorskoj strategiji. Potom je na temelju popisa Zajedničkog istraživačkog centra sastavljen kraći popis odvojenih razvrstavanja kojima se utvrđuju relativni udjeli predmeta koji su slični u smislu izvora, upotrebe ili materijala i obično su obuhvaćeni određenim područjem politike. Ti su podaci dopunjeni i

podacima iz nekoliko postojećih projekata koji su u tijeku, kao što je Marine Litter Watch²⁰, koji je razvila Europska agencija za okoliš.

Ključna stručna znanja za ovaj zakonodavni prijedlog pružile su i Europska mreža nadgledanja i prikupljanja podatka o moru (EMODnet)²¹ te regionalne konvencije o moru²², primjerice svojim doprinosom radu Zajedničkog istraživačkog centra na prikupljanju i usklađivanju podataka kako bi se stekla bolja ukupna slika o koncentracijama plastičnog otpada u europskim morima i na morskom dnu.

Kad je riječ o plastici za jednokratnu upotrebu i ribolovnom alatu, Europska se komisija oslonila i na rad vanjskih konzultanata. Na temelju podataka Zajedničkog istraživačkog centra koji se odnose na plastiku za jednokratnu upotrebu oni su analizirali pokretače i putove morskog otpada te moguće glavne mjere koje bi trebalo uvesti ovim novim zakonodavnim prijedlogom kako bi se riješio problem plastike za jednokratnu upotrebu. Kad je riječ o ribolovnom alatu, provedena je posebna detaljna studija²³ kako bi se shvatilo gdje su zakonodavni nedostaci i kojim bi se mjerama trebao dopuniti postojeći osnovni scenarij za smanjenje utjecaja ribolovnog alata na morski okoliš. U analizi su uzeti u obzir pregledi stručne literature o postojećim istraživanjima, radionice u kojima su sudjelovali službenici Komisije i vanjski dionici te sekundarna istraživanja, uključujući pretraživanje baza podataka PRODCOM-a i EUROSTAT-a (podaci o vanjskoj trgovini, uvozu, izvozu i proizvodnji EU-a).

Tijekom studije proveden je niz formalnih i neformalnih razgovora s dionicima iz javnih ustanova, nevladinih organizacija, industrijskih udruženja i poduzeća kako bi se pridonijelo razvoju analize problema i učinaka. Pri tim se razgovorima ispitalo što je tehnički izvedivo i koji su vjerojatni izravni učinci određenih opcija. Razgovori su iskorišteni i za prikupljanje konkretnih podataka o rezultatima i troškovima te o tome kako se oni mogu promijeniti potencijalnim intervencijskim mjerama.

• **Procjena učinka**

Sažetak procjene učinka priložen je prijedlogu. Odbor za regulatorni nadzor prvo je dao negativno mišljenje, a nakon toga je, na temelju revidirane procjene učinka, dao pozitivno mišljenje sa zadržkama²⁴. U svojem je konačnom mišljenju Odbor potvrdio da revidirano izvješće jasnije prikazuje područje primjene inicijative, koje je ograničeno na makroplastiku. Tražene su dodatne pojedinosti, većinom o tome kako će se novim instrumentom nadopuniti postojeće zakonodavstvo u odnosu na 1. ribarski alat (dodana vrijednost u odnosu na Uredbu o kontroli ribarstva, Direktivu o lučkim uređajima za prihvat i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo) i 2. plastične proizvode za jednokratnu upotrebu (objašnjenje nedostatka ambicioznosti ili slabe provedbe postojećeg zakonodavstva). Odbor za regulatorni nadzor tražio je dodatne informacije o štetnosti plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu u cjelini i pojedinačno te o činjenici da bi zasebno djelovanje država članica moglo dovesti do fragmentacije tržišta.

Stoga se u konačnoj procjeni učinka dodatno objašnjava da morski otpad uzrokuje štetu za gospodarstvo, društvo i okoliš te se prikazuje na koji su način obrađeni nedostaci u postojećoj

²⁰ <https://www.eea.europa.eu/themes/water/europes-seas-and-coasts/marine-litterwatch>

²¹ <http://www.emodnet.eu/>

²² http://ec.europa.eu/environment/marine/international-cooperation/regional-sea-conventions/index_en.htm

²³ Studija kojom se podupire procjena učinka opcija za smanjenje količine i štetnog utjecaja plastike koja je posljedica ribolova.

²⁴ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/?fuseaction=ia&year=2017&serviceId=&s=Chercher>

pravnoj stečevini s obzirom na to da u postojećem zakonodavstvu o gospodarenju otpadom, pročišćavanju otpadnih voda, lučkim uređajima za prihvat itd. nisu u dostatnoj mjeri riješeni izvori problema u pogledu učinaka određenih predmeta. Kad je riječ o plastici za jednokratnu upotrebu, zakonodavstvo o otpadu utjecat će uglavnom na povećanje recikliranja, a manje na bacanje otpada u okoliš. Učinkovitije su mjere na početku lanca usmjerene na smanjenje potrošnje. Procjena učinka potvrdila je da, ako se gledaju kao skupina, najčešće pronađeni plastični predmeti za jednokratnu upotrebu i ribolovni alat čine velik dio morskog makrootpada. Čine oko 70 % broja predmeta u otpadu pronađenom na plažama, a znatan je i udio svakog pojedinačnog predmeta. Kad je riječ o ribolovnom alatu, dodatne mjere dio su pristupa primijenjenog u kontekstu strategije EU-a za plastiku i predložene revizije Direktive o lučkim uređajima za prihvat²⁵. Prema predloženoj reviziji te direktive ribari neće biti kažnjavani za isporučivanje otpada na kopno. Međutim, bude li se vraćalo više otpada i bude li potrebno poboljšati postrojenja za rukovanje otpadom, porast će lučke naknade, pogotovo u malim ribarskim lukama koje upotrebljavaju mnoga plovila. Osim što osigurava pojačano upravljanje otpadnim ribolovnim alatom nakon njegova iskrcavanja u luci, predloženi sustav proširene odgovornosti proizvođača osigurava da proizvođači ribolovnog alata koji sadržava plastiku preuzmu troškove upravljanja tokom otpada, uključujući neke ili sve troškove koji se odnose na lučke uređaje za prihvat.

Osim toga, procjena upućuje na sve veći i dokazani rizik od fragmentacije tržišta, to jest na različite načine na koje regije ili pojedinačne države članice rješavaju pitanje plastike za jednokratnu upotrebu i ribolovnog alata. Stoga je cilj ovog prijedloga osigurati minimalnu usklađenost mjera u svim državama članicama kako bi se izbjegli neravnopravni uvjeti koji bi mogli narušiti konkurentnost među subjektima, a time i ugroziti ostvarenje cilja smanjenja količine otpada bačenog u okoliš. Ovim se zakonodavnim prijedlogom postiže odgovarajuća ravnoteža između raspoloživosti alternativa i potrebe za usklađivanjem.

Konačno, Europska unija treba biti predvodnik u rješavanju problema plastičnog morskog otpada u europskim morima djelovanjem u okviru regionalnih konvencija o moru, ali i na međunarodnoj razini. Svojim će djelovanjem EU potaknuti i druge zemlje da djeluju, što će dovesti do globalnog smanjenja količine morskog otpada u europskim morima i šire.

Stoga su za borbu protiv onečišćenja mora izuzetno važne izravne pravne mjere u pogledu navedenih predmeta.

²⁵ COM(2018) 33 final.

Plastika za jednokratnu upotrebu

U procjeni učinka ispitan je niz mjera. Modelirane su četiri opcije ili scenarija s odabranim različitim mjerama koje se primjenjuju na različite proizvode. U svakoj sljedećoj opciji povećava se razina ambicioznosti u pogledu ukupnih ishoda. Ključan parametar koji se razmatrao u tom kontekstu bio je očekivani učinak na dotok plastike za jednokratnu upotrebu u morski okoliš.

Na temelju toga utvrđene su tri kategorije predmeta:

- predmeti za koje su na raspolaganju odgovarajuće održive alternative; kod tih je predmeta cilj promicati manje štetne alternative,
- predmeti za koje ne postoje alternative. Kod tih je predmeta cilj ograničiti štetu boljim informiranjem potrošača i uvođenjem financijske odgovornosti proizvođača za posljedice za okoliš,
- predmeti koji se već sada dobro prikupljaju; kod tih je predmeta cilj osigurati da završe u postojećim (ili predstojećim) sustavima za odvojeno prikupljanje i recikliranje.

Četiri scenarija uspoređena su s osnovnim scenarijem 1. i opisana su u nastavku.

Scenarij 2.a – Niži učinak na smanjenje količine morskog otpada

Ovim bi se scenarijem problem izvora otpada riješio u ograničenoj mjeri. Njime su obuhvaćene informativne kampanje, dobrovoljne akcije i označivanje kojima bi se mogla povećati opća svijest (npr. o problemu bacanja otpada u okoliš, tipičnim putovima onečišćenja, ispravnom odlaganju), što bi moglo utjecati na ponašanje potrošača. Međutim, nejasno je kakav će biti ishod jer postoji malo dokaza da se takvim povećanjem svijesti zaista mijenja ponašanje ljudi.

Scenarij 2.b – Srednji učinak na smanjenje količine morskog otpada

Ovaj je scenarij djelotvorniji od scenarija 2.a, ali ga je teže provesti i ima kao posljedicu više troškova i opterećenja za one na koje utječe.

Scenarij 2.c – Srednji do veliki učinak na smanjenje količine morskog otpada (odabrana opcija)

Ovim bi se scenarijem primjerenije riješilo pitanje glavnih pokretača problema i njime se ostvaruje dodatni napredak u mijenjanju ponašanja potrošača. Uključuje mjere u pogledu dizajna boca za piće s čepovima spojenima s bocom koje bi imale izravan učinak na bacanje čepova u okoliš.

Scenarij 2.d – Veliki učinak na smanjenje količine morskog otpada

Ovim se scenarijem dodatno poboljšava rješavanje pitanja glavnih pokretača problema, posebno nedostatak poticaja za prikupljanje plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu po isteku njihova životnog vijeka i pravilno upravljanje njima, ali uz veći trošak, posebno kad je riječ o pročišćavanju otpadnih voda. On uključuje uvođenje sustava povratnih naknada ili jednakovrijednih sustava te bi uzrokovao dodatne troškove (otprilike 1,4 milijarde EUR za EU) no znatno bi se smanjila količina morskog otpada te bi se poboljšala kvaliteta prikupljenog materijala i povisile stope recikliranja. Kao i u svim sustavima proširene odgovornosti proizvođača, trošak uvođenja i primjene sustava povratnih naknada obično snose gospodarski subjekti koji sudjeluju u predmetnom lancu opskrbe, ovisno o organizaciji sustava, a ne javna tijela. Primjena najboljih praksi za postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda dovela bi do poboljšanja infrastrukture, ali bi zahtijevala i znatna dodatna ulaganja u

vrijednosti od oko 7,7 milijardi EUR godišnje. Tu bi mjeru bilo teško opravdati kad bi jedini cilj bio rješavanje problema vlažnih maramica, no ona je relevantna za mnogo više vrsta ispuštenih onečišćenja. Detaljniji podaci o tom pitanju dobit će se na temelju tekuće procjene Direktive o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda.

Kako bi se izbjegle neželjene posljedice u pogledu učinaka na gospodarstvo, okoliš i društvo, smatra se da bi prelazak na alternative trebao biti usmjeren na ishode te imati širok raspon mogućih rješenja. Takav je pristup u skladu s načelom inovacija te je zakonodavni prijedlog usmjeren na budućnost (održiv u budućnosti) i naklonjen inovacijama.

U skladu s analizom različitih opcija politike te vodeći računa o posebnostima svakog ciljanog plastičnog predmeta za jednokratnu upotrebu, scenarij 2.c izabran je kao opcija kojoj se daje prednost. Taj scenarij uključuje sljedeće mjere:

- ograničenja za stavljanje na tržište plastike za jednokratnu upotrebu za koju su na raspolaganju lako dostupne alternative (npr. slamke),
- opće ciljne vrijednosti za smanjenje potrošnje (npr. šalice za napitke, spremnika za hranu), pri čemu se državama članicama omogućuje donošenje vlastitih mjera za postizanje smanjenja. Troškovi provedbe tih mjera ovisit će o odabiru i osmišljenosti mjera donesenih na nacionalnoj razini,
- mjere za jačanje svijesti i sustavi proširene odgovornosti proizvođača za sve proizvode koji nisu obuhvaćeni mjerom ograničenja stavljanja na tržište kako bi se pridonijelo troškovima sprečavanja nastanka otpada i gospodarenja otpadom, uključujući čišćenje otpada, ali isključujući ribolovni alat,
- zahtjeve u pogledu označivanja radi obavješćivanja potrošača o primjerenim načinima odlaganja otpada ili načinima odlaganja koje treba izbjegavati (npr. vlažne maramice),
- mjere u pogledu dizajna proizvoda (npr. boce za piće s čepovima povezanima s bocom).

Međutim, procjenom učinka utvrđeno je da sustavi povratnih naknada ili jednakovrijedni sustavi za plastične boce za napitke koji dovode do slično visokih stopa prikupljanja (ispitani u okviru scenarija 2.d) mogu biti vrlo učinkovit instrument za postizanje visokih stopa prikupljanja, sprečavanje bacanja otpada u okoliš te posebice sprečavanje nastanka morskog otpada. Stoga su sustavi povratnih naknada uključeni u najpoželjniju kombinaciju politika. Imaju izravan pozitivan učinak na prikupljanje zahvaljujući povratnoj naknadi te dovode do poboljšane kvalitete prikupljenog materijala i do kasnije visoke kvalitete recikliranog materijala. Državama članicama ostavlja se fleksibilnost u odabiru prikladnih instrumenata, pa se stoga predlaže utvrđivanje minimalnog cilja odvojenog prikupljanja na razini koja odgovara srednjoj vrijednosti stope prikupljanja u okviru postojećih sustava povratnih naknada za plastične boce za jednokratnu upotrebu u EU-u (90 %). Sustavi povratnih naknada ili jednakovrijedni sustavi mogu ponuditi rješenja i infrastrukturu za postizanje boljeg prikupljanja spremnika za napitke od drugih materijala koji podliježu ciljevima recikliranja ambalaže, primjerice od aluminija. Stoga bi države članice trebale razmotriti takve mjere i za ambalažu za napitke od drugih materijala.

Radi izvedivosti provedbe mogući je prijedlog da se za vlažne maramice izabere opcija 2.b kojom se predviđaju obveze proširene odgovornosti proizvođača, zahtjevi u pogledu označivanja i mjere za povećanje svijesti. Za higijenske uloške predlažu se zahtjevi za označivanje i mjere jačanja svijesti.

U postojećem zakonodavstvu, odnosno Direktivi o ambalaži i ambalažnom otpadu, propisani su ciljevi smanjenja potrošnje laganih plastičnih vrećica za nošenje, uključujući vrlo lagane plastične vrećice za nošenje, koje su među najčešće pronađenim predmetima na plažama Unije. Ovim se prijedlogom predviđaju proširena odgovornost proizvođača i mjere jačanja svijesti za sve lagane plastične vrećice za nošenje.

Ribolovni alat

Prvi razmatrani scenarij sastoji se od pune provedbe postojećih mjera i prijedloga o kojemu se već raspravlja, što dovodi do sljedećih nedostataka:

- na temelju revidirane Uredbe o kontroli ribarstva ne postoji nikakav konkretan i poseban poticaj za ribare da povećaju količinu alata čiji gubitak nisu prijavili i koji vraćaju na kopno,
- s obzirom na to da se revidiranom Direktivom o lučkim uređajima za prihvat znatno smanjuju troškovi i opterećenje koji su odvrćali ribare od vraćanja ribolovnog alata i drugog otpada u luku, cilj joj je općenito poboljšati prikupljanje otpada s brodova (što uključuje i ribarska plovila), tj. nije posebno usmjerena na rukovanje otpadnim ribolovnim alatom. Ne predviđa izravne pozitivne poticaje za prikupljanje cjelokupnog otpadnog ribolovnog alata i njegovu kasniju obradu na način kojim se povećava potencijal plastičnog sadržaja ribolovnog alata za ponovnu upotrebu i recikliranje. Mjere država članica koje su usmjerene na jačanje kapaciteta za prikupljanje ribolovnog alata i otpada ili na razvoj sustava za recikliranje ribolovnog alata previše su heterogene i lokalne da bi bile učinkovite. S obzirom na to, prijedlogom revidirane Direktive o lučkim uređajima za prihvat predviđa se da se daljnji koraci u cilju poboljšanja prikupljanja i obrade ribolovnog alata razmatraju u okviru strategije EU-a za plastiku²⁶.

Drugi razmatrani scenarij sastoji se od uvođenja sustava proširene odgovornosti proizvođača za ribolovni alat koji sadržava plastiku.

Treći razmatrani scenarij sastoji se od jačanja prijedloga za uvođenje sustava proširene odgovornosti proizvođača dodavanjem sustava povratnih naknada i ciljeva u pogledu recikliranja kojima će se dodatno povećati razina vraćanja ribolovnog alata. Međutim, on uključuje i više troškove provedbe te potencijalno povećava sektorske troškove te administrativno opterećenje. Osim toga, kad je riječ o ribolovnom alatu, za razliku od plastičnog materijala koji se nalazi na kopnu, rizik od gubitka povratne naknade relativno je visok te bi mogao umanjiti poticajni učinak te naknade.

Dio je te opcije i utvrđivanje ciljeva u pogledu recikliranja. Složenost određivanja takvog cilja te administrativno opterećenje i troškovi koji su povezani s njegovim praćenjem ocijenjeni su neproporcionalnima, posebno u kontekstu u kojem već postoji vjerojatnost da će sama organizacija sustava proširene odgovornosti proizvođača poticati daljnji razvoj trenutno malenog tržišta za recikliranje materijala dobivenog od ribolovnog alata.

U četvrtom se scenariju u sustav proširene odgovornosti proizvođača dodaje obveza financiranja obveznog programa pronalaženja i izvlačenja ribolovnog alata. Zaključeno je da je to nerazmjerna i neprovediva dvostruka obveza. Proizvođači ribolovnog alata u tom bi scenariju bili odgovorni za pokriće troškova akcija pronalaženja i izvlačenja koje se temelje na dobrovoljnom sudjelovanju i koje se trenutno podupiru lokalnim i nacionalnim financijskim instrumentima te financijskim instrumentima EU-a. Pronalaženje i izvlačenje ribolovnog alata već je uključeno kao obveza u Uredbi o kontroli ribarstva u okviru zajedničke ribarstvene politike.

Stoga je uvođenje sustava proširene odgovornosti proizvođača za proizvođače ribolovnog alata koji sadržava plastiku najučinkovitiji scenarij za rješavanje pitanja ribolovnog alata i uklanjanje nedostataka u postojećem zakonodavstvu. Smatra se da ta opcija može

²⁶ Obrazloženje navedeno u COM(2018) 33 final.

najdjelotvornije utjecati na smanjenje udjela koji u morskom otpadu čini ostavljen, izgubljen i odbačen ribolovni alat i alat koji se upotrebljava u akvakulturi. Njome bi se poduprla i olakšala potpuna provedba drugih instrumenata te dodatno pridonijelo smanjenju količine otpada nastalog od ribolovnog alata. Temelji se na Uredbi o kontroli ribarstva i predloženoj revidiranoj Direktivi o lučkim uređajima za prihvat te ih dopunjuje dodavanjem namjenskog mehanizma kojim se olakšava odvojeno prikupljanje ribolovnog alata i njegovo vraćanje u sustave za prikupljanje te obrada otpadnog ribolovnog alata, posebno njegovo recikliranje. Time će se posebno pridonijeti smanjenju troškovnih opterećenja za male luke i/ili subjekte u ribarstvu koji se možda suočavaju s većim troškovima povezanim s povećanim prikupljanjem i povećanom obradom otpadnog ribolovnog alata nakon njegove isporuke u lukama.

Tu vrstu pozitivnog poticaja za vraćanje otpada na kopno većina dionika smatra najdjelotvornijim načinom za smanjenje gubitka ribolovnog alata u moru.

- **Primjerenost propisa i pojednostavnjenje**

Utvrđeno je da nije opravdano izuzeti mikropoduzeća iz inicijative ili predvidjeti blaže režime za mala i srednja poduzeća. Međutim, očekuje se da će se mjerama koje su predviđene ovom inicijativom povećati prilike za mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća u Europi. Europska društva koja su već usvojila kružne modele za dizajn proizvoda i poslovanje imat će veće tržište, snažniju trgovinu, veća ulaganja i bolje poslovne prilike. Od 50 000 društava u sektoru prerađivača plastike u EU-u većina su MSP-ovi. Učinak na njih ovisit će o tome temelji li se njihovo poslovanje na plastici za jednokratnu upotrebu i o njihovoj sposobnosti prelaska na proizvodnju dugih plastičnih predmeta. Velik dio plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu na koje su usmjerena tržišna ograničenja proizvodi se izvan EU-a. Osim toga, MSP-ovi kao što su trgovci na malo mogli bi osjetiti pozitivan učinak ako izbjegnu nabavu predmeta za jednokratnu upotrebu koji sadržavaju hranu ili pića koja prodaju ili dolaze uz njih. Smanjena potrošnja značit će i smanjenje prodaje na malo, međutim ravnoteža će se ponovno uspostaviti ako potrošači budu trošili svoj novac na alternative i podržavali inovativne reakcije. Razvit će se novi poslovni modeli kako bi se potrošačima stavili na raspolaganje predmeti za višekratnu upotrebu te bi se time smanjili troškovi, posebno jer se opcije povećavaju.

Kako bi se smanjili troškovi usklađivanja za države članice i subjekte, predviđeni mehanizmi praćenja i izvješćivanja jednostavni su i trebali bi u što većoj mjeri iskoristiti sinergije s postojećim sustavima izvješćivanja kako je objašnjeno u odjeljku 5. u nastavku.

- **Temeljna prava**

Prijedlog ne utječe na zaštitu temeljnih prava.

4. UTJECAJ NA PRORAČUN

Prijedlog nema nikakav utjecaj na proračun Komisije.

5. OSTALI DIJELOVI

- **Planovi provedbe i mehanizmi praćenja, evaluacije i izvješćivanja**

U skladu s načelom supsidijarnosti, organizacija i metode prikupljanja podataka trebali bi ostati u nadležnosti država članica.

Broj predmeta pronađenih na plažama i dalje je učinkovit pokazatelj za procjenu količine morskog otpada pronađenog na obali Europe i kretanja u pogledu najčešće pronađenih plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu. U Irskoj je primjerice nakon provedbe Direktive o plastičnim vrećicama opaženo naglo smanjenje broja plastičnih vrećica pronađenih na

plažama. Države članice moraju primjenjivati metodologiju koju je razvila Tehnička skupina za morski otpad u okviru Okvirne direktive o pomorskoj strategiji, a koja je navedena i u tehničkim izvješćima Zajedničkog istraživačkog centra. U travnju 2017. donesena je revidirana odluka Komisije o utvrđivanju kriterija i metodoloških standarda. Njome se zahtijeva da se otpad prati na obali u svim slučajevima, a može se dodatno pratiti na površini mora i na morskom dnu; prikupljaju se podaci o izvoru i putovima otpada, ako je to izvedivo.

Praćenje će se morati provoditi i u pogledu mjera za smanjenje potrošnje plastike za jednokratnu upotrebu. Predlaže se da se to praćenje temelji na podacima o relevantnim plastičnim proizvodima za jednokratnu upotrebu koji su stavljeni na tržište u određenoj godini. Prema potrebi, usklađena pravila o prikupljanju tih podataka i format za izvješćivanje utvrdili bi se u odboru za otpad uspostavljenom na temelju zakonodavstva EU-a o otpadu. Po mogućnosti bi se trebale iskoristiti postojeće baze podataka o proizvodnji i trgovini EU-a (PRODCOM²⁷ i COMEXT²⁸) kojima upravlja Eurostat i koje se redovito ažuriraju podacima koje dostavljaju države članice. Trebalo bi se koristiti i sinergijama u pogledu postojećih mehanizama izvješćivanja.

Prijedlogom je predviđeno provođenje evaluacije kako bi se ocijenio učinak planiranih mjera te uzeli u obzir budući smjerovi razvoja. Njome bi se posebno ocijenila potreba za preispitivanjem popisa plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu i uvedenih mjera kao što su ciljne vrijednosti za smanjenje potrošnje, ondje gdje je to primjereno. Nadalje, pri evaluaciji će se razmotriti i pitanja biorazgradivosti.

Ovaj prijedlog nije izravno usmjeren na pitanja politike proizvoda i odabira materijala koji zamjenjuju plastiku. Međutim, uklanjanjem nekih proizvoda s tržišta i smanjenjem potrošnje drugih proizvoda, prijedlog će neizravno stvoriti značajne prilike za inovativna rješenja u pogledu zamjenskih materijala i zamjene plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu, kao i za nove poslovne modele i sustave za ponovnu upotrebu. Isto tako, u okviru strategije EU-a za plastiku trenutačno se radi na izradi usklađenih pravila za utvrđivanje i označavanje plastike koja se može kompostirati i biološki razgraditi, uzimajući u obzir posebne primjene i zabrinutost zbog bacanja otpada u okoliš, posebno morski okoliš. Na temelju tog rada i, gdje to dopušta znanstveni i tehnički napredak, Komisija će do roka za ocjenu prijedloga procijeniti moguće zamjene za plastiku kako bi odredila treba li izuzeti plastične proizvode za jednokratnu upotrebu od ograničenja stavljanja na tržište predloženih u ovoj inicijativi.

- **Dokumenti s obrazloženjima (za direktive)**

Za prenošenje ove Direktive nije potreban dokument s obrazloženjem s obzirom na ograničen broj mjera koje ovaj prijedlog sadržava.

- **Detaljno obrazloženje posebnih odredbi prijedloga**

Najvažnije odredbe ove Direktive ukratko su navedene u nastavku.

Člankom 1. utvrđuje se da je cilj predložene Direktive spriječiti i smanjiti utjecaj određenih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu i ribarskog alata koji sadržava plastiku na okoliš i zdravlje ljudi te promicati prelazak na kružno gospodarstvo s inovativnim poslovnim modelima, proizvodima i materijalima prihvatljivima za okoliš te time pridonijeti i učinkovitom funkcioniranju unutarnjeg tržišta.

²⁷ Istraživanje koje se u EU-u provodi najmanje jednom godišnje u svrhu prikupljanja i širenja statističkih podataka o proizvodnji industrijske (uglavnom proizvedene) robe, u smislu vrijednosti i količine.

²⁸ Eurostatova referentna baza podataka za vanjsku trgovinu EU-a, uključujući uvoz i izvoz.

Člankom 2. utvrđuje se područje primjene Direktive te da se ona primjenjuje na određene plastične proizvode za jednokratnu upotrebu koji su utvrđeni i definirani u **Prilogu** prijedlogu te na ribolovni alat koji sadržava plastiku.

Člankom 3. utvrđuje se definicija plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu, definicija ribolovnog alata te definicija proizvođača za potrebe utvrđivanja mjera za smanjenje potrošnje, zahtjeva u pogledu proizvoda i proširene odgovornosti proizvođača.

Člankom 4. od država članica zahtijeva se da poduzimaju potrebne mjere kako bi se postiglo znatno smanjenje potrošnje spremnika za hranu i čaša za napitke koji su plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu.

Člankom 5. utvrđuju se ograničenja za stavljanje na tržište određenih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu za koje na tržištu postoje alternative.

Člankom 6. utvrđuju se zahtjevi za dizajn spremnika za napitke koji su plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu kako bi se osiguralo da čepovi i poklopci koji su znatnim dijelom napravljeni od plastike ostanu pričvršćeni za spremnik tijekom faze upotrebe proizvoda kako takav otpad ne bi dospio u okoliš.

Člankom 7. propisani su zahtjevi za označivanje određenih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu kako bi se izbjeglo njihovo neprikladno odlaganje, primjerice bacanjem u zahod, te kako bi se potrošači obavijestili o mogućim posljedicama neprikladnog odlaganja otpada u smislu morskog otpada te o najprikladnijim postupcima gospodarenja otpadom.

Člankom 8. utvrđuju se sustavi proširene odgovornosti proizvođača za ribarski alat koji sadržava plastiku i određene plastične proizvode za jednokratnu upotrebu. Iako se na te sustave primjenjuju opći minimalni zahtjevi za sustave proširene odgovornosti potrošača utvrđeni u Direktivi 2008/98/EZ o otpadu, tom se odredbom utvrđuju i posebni i dodatni zahtjevi za financijsku odgovornost proizvođača, posebice za kampanje jačanja svijesti te, kad je riječ o plastičnim proizvodima za jednokratnu upotrebu, za čišćenje otpada.

Člankom 9. zahtijeva se da države članice postignu minimalni cilj odvojenog prikupljanja za plastične boce za napitke za jednokratnu upotrebu.

Člankom 10. od država članica zahtijeva se poduzimanje mjera za jačanje svijesti o posljedicama za okoliš, posebno morski okoliš, koje nastaju zbog bacanja otpada u okoliš i drugih neprimjerenih načina odlaganja te o raspoloživim mogućnostima ponovne upotrebe i gospodarenja otpadom.

Člankom 11. propisuje se zahtjev da države članice koordiniraju i osiguravaju usklađenost mjera koje donesu za provedbu ove Direktive s mjerama koje su donijele za sprečavanje i smanjenje morskog otpada u okviru zakonodavnih instrumenata koji se odnose na ciljeve kvalitete vode te sprečavanje nastanka otpada i gospodarenja otpadom u skladu s direktivama 2000/59/EZ, 2000/60/EZ, 2008/56/EZ i 2008/98/EZ i zakonodavstvom EU-a o lučkim uređajima za prihvat.

Člankom 12. provodi se Aarhuška konvencija u pogledu pristupa pravosuđu u skladu s člankom 47. Povelje o temeljnim pravima. Građani i nevladine organizacije trebali bi moći zatražiti pravno preispitivanje odluka koje donesu države članice na temelju ove Direktive.

Člankom 13. od država članica zahtijeva se uspostavljanje skupa podataka o proizvodima koji su obuhvaćeni ciljem smanjenja potrošnje kako bi omogućile praćenje provedbe tog cilja smanjenja potrošnje utvrđenog u ovoj Direktivi. Skup podataka trebalo bi uspostaviti u skladu

s Direktivom 2007/2/EZ²⁹. U tu je svrhu predviđena potpora Europske agencije za okoliš, čija će uloga biti i ta da redovito pristupa podacima i Komisiji dostavlja preglede provedbe Direktive na razini Unije, koji će se upotrebljavati i u kontekstu budućih evaluacija Direktive.

Člankom 15. utvrđuje se okvir za buduće evaluacije Direktive. Predviđeno je da se prva evaluacija provede šest godina nakon roka za prenošenje Direktive.

²⁹ Direktiva 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2007. o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj zajednici (SL L 108, 25.4.2007., str. 1.–14.).

Prijedlog

DIREKTIVE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš**

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 192. stavak 1.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

nakon prosljeđivanja nacрта zakonodavnog akta nacionalnim parlamentima,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora³⁰,uzimajući u obzir mišljenje Odbora regija³¹,

u skladu s redovnim zakonodavnim postupkom,

budući da:

- (1) Zbog svoje visoke funkcionalnosti i relativno niskog troška plastika je sve prisutnija u svakodnevnom životu. Zbog njezine sve veće upotrebe u proizvodima kratkog životnog ciklusa, koji nisu osmišljeni za ponovnu upotrebu ili ekonomično recikliranje, proizvodnja i obrasci potrošnje povezani s njom postali su sve neučinkovitiji i linearniji. Stoga je, u kontekstu Akcijskog plana za kružno gospodarstvo³², Komisija u europskoj strategiji za plastiku³³ zaključila da se problem stalnog porasta stvaranja plastičnog otpada i njegova ispuštanja u okoliš, posebno u morski okoliš, mora riješiti kako bi se ostvario istinski kružan životni ciklus plastike.
- (2) Kružni pristupi u kojima se prednost daje proizvodima koji se mogu ponovno upotrijebiti i sustavima ponovne upotrebe dovest će do smanjenja količine nastalog otpada, a takvo je sprečavanje na vrhu hijerarhije otpada utvrđene u članku 4. Direktive 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća³⁴. Takvi su pristupi ujedno u skladu s 12. ciljem Ujedinjenih naroda za održivi razvoj³⁵, a to je osigurati modele održive potrošnje i proizvodnje.

³⁰ SL C [...], [...], str. [...].

³¹ SL C [...], [...], str. [...].

³² Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Zatvaranje kruga – akcijski plan EU-a za kružno gospodarstvo” (COM(2015) 0614 final).

³³ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Europska strategija za plastiku u kružnom gospodarstvu” (COM(2018) 28 final).

³⁴ Direktiva 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o otpadu i stavljanju izvan snage određenih direktiva (SL L 312, 22.11.2008., str. 3.).

³⁵ Program održivog razvoja do 2030. koji je donijela Opća skupština Ujedinjenih naroda 25. rujna 2015.

- (3) Morski otpad prekogranične je prirode i priznat je kao globalni problem. Smanjenje količine morskog otpada ključna je mjera za postizanje 14. cilja Ujedinjenih naroda za održivi razvoj kojim se poziva na očuvanje i održivo korištenje oceanima, morima i morskim resursima u cilju održivog razvoja³⁶. Unija mora odigrati svoju ulogu u suzbijanju morskog otpada i pokušati utvrditi standarde za cijeli svijet. U tom kontekstu Unija surađuje s partnerima u brojnim međunarodnim forumima poput skupina G20 i G7 te Ujedinjenih naroda kako bi promovirala zajedničko djelovanje. Ova je inicijativa dio nastojanja Unije za postizanje tog cilja.
- (4) U skladu s multilateralnim sporazumima³⁷ i zakonodavstvom Unije o otpadu³⁸ od država članica zahtijeva se da osiguraju dobro gospodarenje otpadom kako bi se spriječilo stvaranje morskog otpada iz izvora na moru i kopnu te smanjila njegova količina. U skladu sa zakonodavstvom Unije o vodama³⁹ od država članica zahtijeva se i da riješe problem morskog otpada ako on dovodi u pitanje postizanje dobrog stanja okoliša njihovih morskih voda, među ostalim i kao doprinos 14. cilju Ujedinjenih naroda za održivi razvoj.
- (5) U Uniji od 80 % do 85 % morskog otpada, izmjereno kao broj komada otpada pronađenih na plažama, čini plastika, pri čemu plastični predmeti za jednokratnu upotrebu čine 50 %, a predmeti povezani s ribolovom 27 %. Plastični predmeti za jednokratnu upotrebu uključuju čitav niz uobičajenih potrošačkih proizvoda koji se brzo troše i odbacuju nakon što se jednom upotrijebe u svrhu za koju su namijenjeni, rijetko se recikliraju i često budu bačeni u okoliš. Znatno dio ribolovnog alata stavljenog na tržište ne prikuplja se u svrhu obrade. Stoga su plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu i ribolovni alat koji sadržava plastiku posebno ozbiljan problem u kontekstu morskog otpada te predstavljaju ozbiljnu opasnost za morske ekosustave, biološku raznolikost, a potencijalno i za zdravlje ljudi te nanose štetu djelatnostima kao što su turizam, ribarstvo i pomorski promet.
- (6) Postojeće zakonodavstvo Unije⁴⁰ i instrumenti politike pružaju neke regulatorne odgovore za rješavanje problema morskog otpada. Plastični otpad posebno podliježe općim mjerama i ciljevima Unije u pogledu gospodarenja otpadom, kao što su ciljevi

³⁶ Program održivog razvoja do 2030. koji je donijela Opća skupština Ujedinjenih naroda 25. rujna 2015.

³⁷ Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora (UNCLOS), Konvencija o sprečavanju onečišćenja mora potapanjem otpadnih i drugih tvari iz 1972. (Londonska konvencija) i njezin Protokol iz 1996. (Londonski protokol), Prilog V. Međunarodnoj konvenciji o sprečavanju onečišćenja mora s brodova (MARPOL), Baselska konvencija o nadzoru prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovu odlaganju.

³⁸ Direktiva 2008/98/EZ i Direktiva 2000/59/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. studenoga 2000. o lučkim uređajima za prihvatanje broskog otpada i ostataka tereta (SL L 332, 28.12.2000., str. 81.).

³⁹ Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (SL L 327, 22.12.2000., str. 1.) i Direktiva 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji) (SL L 164, 25.6.2008., str. 19.).

⁴⁰ Direktiva 2008/98/EZ, Direktiva 2000/59/EZ, Direktiva 2000/60/EZ, Direktiva 2008/56/EZ i Uredba Vijeća (EC) br. 1224/2009 od 20. studenoga 2009. o uspostavi sustava kontrole Zajednice za osiguranje sukladnosti s pravilima zajedničke ribarstvene politike, o izmjeni uredbi (EZ) br. 847/96, (EZ) br. 2371/2002, (EZ) br. 811/2004, (EZ) br. 768/2005, (EZ) br. 2115/2005, (EZ) br. 2166/2005, (EZ) br. 388/2006, (EZ) br. 509/2007, (EZ) br. 676/2007, (EZ) br. 1098/2007, (EZ) br. 1300/2008, (EZ) br. 1342/2008 i o stavljanju izvan snage uredbi (EEZ) br. 2847/93, (EZ) br. 1627/94 i (EZ) br. 1966/2006 (SL L 343, 22.12.2009., str. 1.).

recikliranja plastičnog ambalažnog otpada⁴¹ te nedavno donesen cilj iz strategije za plastiku⁴²: osigurati da do 2030. sva plastična ambalaža bude prikladna za recikliranje. Međutim, učinak tog zakonodavstva na morski otpad nedostatan je te postoje razlike u području primjene i razini ambicioznosti nacionalnih mjera za sprječavanje nastanka i smanjenje količine morskog otpada. Osim toga, neke od tih mjera, posebno tržišna ograničenja za plastične proizvode za jednokratnu upotrebu, mogu stvoriti prepreke trgovini i narušiti tržišno natjecanje u Uniji.

- (7) Kako bi se djelovanje usmjerilo na područja u kojima je najpotrebnije, ovom bi Direktivom trebalo obuhvatiti samo najčešće pronađene plastične proizvode za jednokratnu upotrebu, za koje se procjenjuje da čine oko 86 % ukupnog broja plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu pronađenih na plažama Unije.
- (8) Plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu mogu se proizvoditi od različitih vrsta plastike. Plastika se obično definira kao polimerni materijal kojemu se mogu dodati aditivi. Međutim, tom bi se definicijom obuhvatili i određeni prirodni polimeri. Nemodificirane prirodne polimere ne bi trebalo obuhvatiti jer se oni prirodno pojavljuju u okolišu. Stoga bi definiciju polimera iz članka 3. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća⁴³ trebalo prilagoditi te uvesti novu definiciju za potrebe ove Direktive. Plastika proizvedena od modificiranih prirodnih polimera ili plastika proizvedena od bioloških, fosilnih ili sintetičkih početnih tvari ne pojavljuje se prirodno te bi je stoga trebalo obuhvatiti ovom Direktivom. Prilagođenom definicijom plastike trebalo bi stoga obuhvatiti predmete od gume na osnovi polimera te plastiku na biološkoj osnovi i biorazgradivu plastiku neovisno o tome je li dobivena iz biomase i/ili će se biološki razgraditi tijekom vremena. Neki polimerni materijali ne mogu funkcionirati kao glavna strukturna komponenta konačnih materijala i proizvoda kao što su polimerni premazi, boje, tinte i ljepila. Ova Direktiva ne bi se trebala baviti tim materijalima te ih stoga ne bi trebalo obuhvatiti definicijom.
- (9) Kako bi se jasno utvrdilo područje primjene ove Direktive, trebalo bi definirati pojam plastičnog proizvoda za jednokratnu upotrebu. Iz definicije bi trebalo isključiti plastične proizvode koji su osmišljeni, dizajnirani i stavljeni na tržište tako da tijekom svojeg vijeka trajanja podnesu višekratna kruženja ili višekratne cikluse upotrebe na način da se ponovno napune ili ponovno upotrijebe u istu svrhu za koju su osmišljeni.
- (10) Na plastične proizvode za jednokratnu upotrebu trebalo bi primijeniti jednu ili više mjera, ovisno o različitim čimbenicima kao što su dostupnost odgovarajućih i održivijih alternativa, izvedivost promjene obrazaca potrošnje te stupanj do kojeg su već obuhvaćeni postojećim zakonodavstvom Unije.
- (11) Za određene plastične proizvode za jednokratnu upotrebu i dalje nisu na raspolaganju odgovarajuće i održivije alternative te se očekuje da će se potrošnja većine takvih

⁴¹ Direktiva 94/62/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 1994. o ambalaži i ambalažnom otpadu (SL L 365, 31.12.1994., str. 10.).

⁴² Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Europska strategija za plastiku u kružnom gospodarstvu” (COM(2018) 28 final).

⁴³ Uredba (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) i osnivanju Europske agencije za kemikalije te o izmjeni Direktive 1999/45/EZ i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EEZ) br. 793/93 i Uredbe Komisije (EZ) br. 1488/94 kao i Direktive Vijeća 76/769/EEZ i direktiva Komisije 91/155/EEZ, 93/67/EEZ, 93/105/EZ i 2000/21/EZ (SL L 396, 30.12.2006., str. 1.).

plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu povećati. Kako bi se taj trend preokrenuo i promicala nastojanja za pronalazak održivijih rješenja, od država članica trebalo bi zahtijevati da poduzmu potrebne mjere kojima bi se postiglo znatno smanjenje potrošnje tih proizvoda, a da se pri tom ne dovedu u pitanje higijena ili zdravstvena ispravnost hrane, dobre higijenske prakse, dobre proizvođačke prakse, obavješćivanje potrošača ili zahtjevi u pogledu sljedivosti koji su utvrđeni u zakonodavstvu Unije o hrani⁴⁴.

- (12) Za druge plastične proizvode za jednokratnu upotrebu na raspolaganju su odgovarajuće cjenovno pristupačne i održivije alternative. Kako bi se ograničio štetan utjecaj takvih proizvoda na okoliš, od država članica trebalo bi zahtijevati da zabrane njihovo stavljanje na tržište Unije. Time bi se promicala upotreba održivijih alternativa koje su na raspolaganju i primjena inovativnih rješenja u pogledu održivijih poslovnih modela, alternativa koje podrazumijevaju ponovnu upotrebu te zamjena materijala.
- (13) Čepovi i poklopci, koji su većinom napravljeni od plastike i upotrebljavaju se za spremnike za napitke, jedni su od plastičnih predmeta za jednokratnu upotrebu koji se najčešće mogu pronaći u otpadu na plažama Unije. Stoga bi se spremnici za napitke koji su plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu smjeli stavljati na tržište jedino ako ispunjuju posebne zahtjeve u pogledu dizajna proizvoda kojima se znatno smanjuje bacanje njihovih čepova i poklopaca u okoliš. Osim navedenog zahtjeva, spremnici za napitke koji su plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu i služe kao ambalaža moraju ispunjavati i temeljne zahtjeve u pogledu sastava te mogućnosti ponovne upotrebe, uporabe i recikliranja ambalaže koji su navedeni u Prilogu II. Direktivi 94/62/EEZ. Kako bi se olakšalo poštovanje zahtjeva za dizajn proizvoda i osiguralo neometano funkcioniranje unutarnjeg tržišta, nužno je izraditi usklađenu normu donesenu u skladu s Uredbom (EU) br. 1025/2012 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁵ te bi usklađenost s tom normom trebala dopustiti pretpostavku o usklađenosti s tim zahtjevima. Trebalo bi ostaviti dovoljno vremena da se izradi usklađena norma i omogućiti proizvođačima da prilagode proizvodne lance kako bi proveli zahtjeve za dizajn proizvoda.
- (14) Određeni plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu završe u okolišu zbog neprimjerenog odlaganja putem kanalizacije ili zbog drugog neprimjerenog ispuštanja u okoliš. Stoga bi plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu koji se često odlažu putem kanalizacije ili na neki drugi neprimjeren način trebali podlijevati zahtjevima u pogledu označivanja. Oznaka bi trebala sadržavati informacije za potrošače o primjerenim načinima odlaganja otpada i/ili načinima odlaganja otpada koje treba izbjegavati i/ili negativnim utjecajima na okoliš koji nastaju zbog neprimjerenog odlaganja otpada. Komisija bi trebala imati ovlasti za utvrđivanje usklađenog formata označivanja te bi pri tom trebala, prema potrebi, ispitati kakva je percepcija predloženog označivanja kod reprezentativnih skupina potrošača kako bi se osigurala njegova djelotvornost i jasnoća.

⁴⁴ Uredba (EZ) 178/2002 o utvrđivanju općih načela i uvjeta zakona o hrani (SL L 31, 1.2.2002., str. 1.–24.), Uredba (EZ) br. 852/2004 o higijeni hrane (SL L 139, 30.4.2004., str. 1.–54.), Uredba (EZ) br. 1935/2004 o materijalima koji dolaze u dodir s hranom i drugo relevantno zakonodavstvo o sigurnosti, higijeni i označivanju hrane (SL L 338, 13.11.2004., str. 4.–17.).

⁴⁵ Uredba (EU) br. 1025/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o europskoj normizaciji, o izmjeni direktiva Vijeća 89/686/EEZ i 93/15/EEZ i direktiva 94/9/EZ, 94/25/EZ, 95/16/EZ, 97/23/EZ, 98/34/EZ, 2004/22/EZ, 2007/23/EZ, 2009/23/EZ i 2009/105/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Odluke Vijeća 87/95/EEZ i Odluke br. 1673/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 316, 14.11.2012., str. 12.).

- (15) Kad je riječ o plastičnim proizvodima za jednokratnu upotrebu za koje nisu na raspolaganju odgovarajuće i održivije alternative, države članice trebale bi, u skladu s načelom „onečišćivač plaća”, uvesti i sustave proširene odgovornosti proizvođača za pokriće troškova gospodarenja otpadom i čišćenja otpada te troškova mjera za povećanje svijesti radi sprečavanja nastanka i smanjenja količine takvog otpada.
- (16) Plastika koja potječe od ostavljenog, izgubljenog i odbačenog ribolovnog alata koji sadržava plastiku čini velik udio u morskom otpadu, što upućuje na to da postojeći pravni zahtjevi⁴⁶ ne pružaju dovoljno poticaja za vraćanje takvog ribolovnog alata na obalu radi prikupljanja i obrade. Sustavom neizravnih naknada koji je predviđen pravom Unije o lučkim uređajima za prihvat isporuke otpada s brodova uklanja se poticaj za ispuštanje otpada s brodova u more te se osigurava pravo na isporuku otpada. Sustav bi međutim trebalo dopuniti dodatnim financijskim poticajima za ribare za vraćanje otpadnog ribolovnog alata na kopno kako bi izbjegli moguće povećanje neizravne naknade za otpad koju treba platiti. S obzirom na to da plastične komponente ribolovnog alata imaju visok potencijal za recikliranje, države članice trebale bi, u skladu s načelom „onečišćivač plaća”, uvesti proširenu odgovornost proizvođača za ribolovni alat koji sadržava plastiku kako bi se olakšalo odvojeno prikupljanje otpadnog ribolovnog alata i financiralo dobro upravljanje takvim otpadnim ribolovnim alatom, a posebice njegovo recikliranje.
- (17) Iako sav morski otpad koji sadržava plastiku predstavlja opasnost za okoliš i zdravlje ljudi koju bi trebalo ukloniti, trebalo bi voditi računa i o pitanjima proporcionalnosti. Stoga sami ribari i obrtnici koji izrađuju ribolovni alat koji sadržava plastiku ne bi trebali biti obuhvaćeni proširenom odgovornošću proizvođača.
- (18) Kako bi se spriječilo bacanje otpada u okoliš i drugi neprimjereni oblici odlaganja otpada koji dovode do nastajanja morskog otpada koji sadržava plastiku, potrošače je potrebno pravilno informirati o najprimjerenijim načinima odlaganja otpada koji su na raspolaganju i/ili načinima odlaganja otpada koje treba izbjegavati, o najboljim praksama u pogledu odlaganja otpada i utjecajima na okoliš koji nastaju zbog loših praksi odlaganja otpada te o plastičnom sadržaju u određenim plastičnim proizvodima za jednokratnu upotrebu i u ribolovnom alatu. Stoga bi se od država članica trebalo zahtijevati poduzimanje mjera za jačanje svijesti kojima se osigurava da se takve informacije pruže potrošačima. Te informacije ne bi smjele sadržavati promotivne poruke koje potiču na upotrebu plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu. Države članice trebale bi biti u mogućnosti odabrati mjere koje su najprimjerenije s obzirom na obilježja proizvoda ili njegovu namjenu. Proizvođači plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu i ribolovnog alata koji sadržava plastiku trebali bi pokriti troškove mjera za jačanje svijesti u okviru svoje obveze proširene odgovornosti proizvođača.
- (19) Direktivom 2008/98/EZ utvrđuju se opći minimalni zahtjevi za sustave proširene odgovornosti proizvođača. Te bi zahtjeve trebalo primjenjivati na sustave proširene odgovornosti proizvođača koji se uspostavljaju ovom Direktivom. Ovom se Direktivom međutim utvrđuju dodatni zahtjevi u pogledu proširene odgovornosti proizvođača, na primjer zahtjev da bi proizvođači određenih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu trebali pokriti troškove čišćenja otpada.
- (20) Boce za napitke koje su plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu jedan su od predmeta koji se najčešće mogu pronaći u morskom otpadu na plažama Unije. Razlog

⁴⁶ Uredba Vijeća (EZ) br. 1224/2009, Direktiva 2000/59/EZ i Direktiva 2008/98/EZ.

tomu su nedjelotvorni sustavi odvojenog prikupljanja i slabo sudjelovanje potrošača u tim sustavima. Potrebno je promicati učinkovitije sustave odvojenog prikupljanja te bi stoga trebalo utvrditi minimalni cilj odvojenog prikupljanja za boce za napitke koje su plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu. Države članice trebale bi biti u stanju postići taj minimalni cilj utvrđivanjem ciljeva odvojenog prikupljanja za boce za napitke koji su plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu u okviru sustava proširene odgovornosti proizvođača ili uspostavljanjem sustava povratnih naknada ili nekom drugom mjerom koju smatraju primjerenom. To će imati izravan pozitivan utjecaj na stopu prikupljanja, kvalitetu prikupljenog materijala i kvalitetu reciklata, stvarajući time prilike za poduzeća koja se bave recikliranjem i tržište reciklata.

- (21) Kako je Sud više puta istaknuo, isključiti, u načelu, mogućnost da se osobe kojih se to tiče pozivaju na obvezu koja se nameće direktivom bilo bi u suprotnosti s obvezujućim učinkom koji se pridaje direktivi na temelju članka 288. trećeg stavka Ugovora. To se stajalište posebno primjenjuje u pogledu direktive čiji je jedan od ciljeva zaštititi okoliš od štetnih učinaka morskog otpada. Stoga bi, u skladu s Aarhuškom konvencijom o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, članovi zainteresirane javnosti trebali imati pristup pravosuđu kako bi doprinijeli zaštiti prava na život u okolišu koji je primjeren za osobno zdravlje i dobrobit. K tomu, ako je velik broj osoba u „situaciji masovne opasnosti” zbog iste nezakonite prakse povezane s kršenjem prava zajamčenih ovom Direktivom, one bi trebale moći upotrijebiti mehanizme kolektivne pravne zaštite koje su uspostavile države članice u skladu s Preporukom Komisije 2013/396/EU⁴⁷.
- (22) U skladu sa stavkom 22. Međuinstitucijskog sporazuma Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije o boljoj izradi zakonodavstva od 13. travnja 2016.⁴⁸, Komisija bi trebala provesti evaluaciju ove Direktive. Ta bi se evaluacija trebala temeljiti na iskustvu stečenom i podacima prikupljenima tijekom provedbe ove Direktive te podacima prikupljenima na temelju Direktive 2008/56/EZ ili Direktive 2008/98/EZ. Evaluacija bi trebala pružiti osnovu za procjenu mogućih daljnjih mjera i procjenu o tome treba li, na temelju rezultata praćenja morskog otpada u Uniji, preispitati Prilog u kojemu je naveden popis plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu. Pri evaluaciji bi isto tako trebalo razmotriti je li znanstveni i tehnički napredak koji je u međuvremenu ostvaren, uključujući razvoj biorazgradivih materijala i izradu kriterija ili norme za biorazgradivost plastike u morskome okolišu, kako je predviđeno europskom strategijom o plastici, takav da omogućuje utvrđivanje norme za biorazgradivost određenih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu u morskome okolišu. Ta bi norma uključivala normu za ispitivanje činjenice bi li se zbog fizičkog i biološkog raspadanja u morskome okolišu plastika u potpunosti razgradila u ugljikov dioksid (CO₂), biomasu i vodu u dovoljno kratkom vremenu da ne bude štetna za morske organizme i da ne dođe do njezina nagomilavanja u okolišu. Ako to bude slučaj, plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu koji ispunjuju tu normu mogli bi biti izuzeti iz zabrane stavljanja na tržište. Iako je europskom strategijom za plastiku već predviđeno djelovanje u tom području, njome se isto tako priznaje da postoje problemi u pogledu određivanja regulatornog okvira za plastiku s biorazgradivim svojstvima zbog različitih uvjeta u morima.

⁴⁷ Preporuka Komisije od 11. lipnja 2013. o zajedničkim načelima privremenih i nadoknađujućih mehanizama kolektivne pravne zaštite u državama članicama koji se odnose na kršenje prava osiguranih pravom Unije (SL L 201, 26.7.2013., str. 60.).

⁴⁸ SL L 123, 12.5.2016., str. 1.

- (23) Države članice trebale bi utvrditi pravila o sankcijama koje se primjenjuju na kršenje odredaba ove Direktive i osigurati njihovu provedbu. Te bi sankcije trebale biti djelotvorne, proporcionalne i odvraćajuće.
- (24) Kako bi se osigurali ujednačeni uvjeti za provedbu ove Direktive, Komisiji bi trebalo dodijeliti provedbene ovlasti u pogledu metodologije za izračun godišnje potrošnje plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu za koje su utvrđeni ciljevi smanjenja potrošnje te u pogledu specifikacija za oznake koje treba pričvrstiti na određene plastične proizvode za jednokratnu upotrebu i formata informacija o provedbi ove Direktive koje države članice trebaju dostaviti, a Europska agencija za okoliš objediniti. Te bi ovlasti trebalo izvršavati u skladu s Uredbom (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća⁴⁹.
- (25) S obzirom na to da ciljeve ove Direktive, to jest sprečavanje i smanjenje utjecaja određenih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu i ribolovnog alata koji sadržava plastiku na okoliš, promicanje prelaska na kružno gospodarstvo, uključujući poticanje inovativnih poslovnih modela, proizvoda i materijala, čime se pridonosi i učinkovitom funkcioniranju unutarnjeg tržišta, ne mogu u dovoljnoj mjeri ostvariti države članice, nego se zbog svojeg opsega i učinaka djelovanja oni na bolji način mogu ostvariti na razini Unije, Unija može donijeti mjere u skladu s načelom supsidijarnosti utvrđenim člankom 5. Ugovora o Europskoj uniji. U skladu s načelom proporcionalnosti utvrđenim u tom članku, ova Direktiva ne prelazi ono što je potrebno za ostvarenje tih ciljeva,

⁴⁹ Uredba (EU) br. 182/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o utvrđivanju pravila i općih načela u vezi s mehanizmima nadzora država članica nad izvršavanjem provedbenih ovlasti Komisije (SL L 55, 28.2.2011., str. 13.).

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

Članak 1.

Ciljevi

Cilj je ove Direktive spriječiti i smanjiti utjecaj određenih plastičnih proizvoda na okoliš, posebno vodni okoliš, i na zdravlje ljudi te promicati prelazak na kružno gospodarstvo s inovativnim poslovnim modelima, proizvodima i materijalima te time pridonijeti i učinkovitom funkcioniranju unutarnjeg tržišta.

Članak 2.

Područje primjene

Ova se Direktiva primjenjuje na plastične proizvode za jednokratnu upotrebu koji su navedeni u Prilogu te na ribolovni alat koji sadržava plastiku.

Članak 3.

Definicije

Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

- (1) „plastika” znači materijal koji se sastoji od polimera u smislu članka 3. stavka 5. Uredbe (EZ) br. 1907/2006, kojemu se mogu dodati aditivi ili druge tvari i koji može funkcionirati kao glavna strukturna komponenta konačnih proizvoda, osim prirodnih polimera koji nisu kemijski modificirani;
- (2) „plastični proizvod za jednokratnu upotrebu” znači proizvod koji je u cijelosti ili djelomično izrađen od plastike te nije osmišljen, dizajniran ili stavljen na tržište tako da tijekom svojeg vijeka trajanja podnese višekratna kruženja ili višekratne cikluse upotrebe na način da se vrati proizvođaču na ponovno punjenje ili da se ponovno upotrijebi u istu svrhu u koju je osmišljen;
- (3) „ribolovni alat” znači svaki predmet ili komad opreme koji se upotrebljava u ribolovu i akvakulturi za traženje ili hvatanje morskih bioloških resursa ili koji pluta na površini mora i upotrebljava se za privlačenje i hvatanje takvih morskih bioloških resursa;
- (4) „otpadni ribolovni alat” znači svaki ribolovni alat koji je obuhvaćen definicijom otpada iz Direktive 2008/98/EZ, uključujući sve zasebne komponente, tvari i materijale koji su bili dio takvog ribolovnog alata u trenutku njegova odbacivanja ili su bili pričvršćeni na njega;
- (5) „stavljanje na tržište” znači prvo stavljanje proizvoda na raspolaganje na tržištu Unije;
- (6) „stavljanje na raspolaganje na tržištu” znači svaka isporuka proizvoda za distribuciju, potrošnju ili upotrebu na tržištu Unije u okviru trgovačke djelatnosti s plaćanjem ili bez plaćanja;
- (7) „usklađena norma” znači usklađena norma kako je definirana u članku 2. točki 1. podtočki (c) Uredbe (EU) br. 1025/2012;
- (8) „otpad” znači otpad kako je definiran u članku 3. stavku 1. Direktive 2008/98/EZ;

- (9) „sustav proširene odgovornosti proizvođača” znači sustav proširene odgovornosti proizvođača kako je definiran u članku 3. stavku 21. Direktive 2008/98/EZ;
- (10) „proizvođač” znači svaka fizička i pravna osoba koja, bez obzira na korištenu prodajnu tehniku, uključujući ugovore na daljinu u smislu Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011.⁵⁰, stavlja na tržište plastične proizvode za jednokratnu upotrebu i ribolovni alat koji sadržava plastiku, osim osoba koje se bave ribolovnim aktivnostima kako su definirane u članku 4. stavku 28. Uredbe (EZ) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća⁵¹;
- (11) „prikupljanje” znači prikupljanje kako je definirano u članku 3. stavku 10. Direktive 2008/98/EZ;
- (12) „obrada” znači obrada kako je definirana u članku 3. stavku 14. Direktive 2008/98/EZ;
- (13) „ambalaža” znači ambalaža kako je definirana u članku 3. stavku 1. Direktive 94/62/EZ;
- (14) „lučki uređaji za prihvat” znači lučki uređaji za prihvat kako su definirani u članku 2. točki (e) Direktive 2000/59/EZ.

Članak 4.

Smanjenje potrošnje

1. Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi do... [*šest godina nakon krajnjeg roka za prenošenje ove Direktive*] na svojem državnom području postigle znatno smanjenje potrošnje plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu koji su navedeni u dijelu A Priloga.

Te mjere mogu uključivati nacionalne ciljne vrijednosti za smanjenje potrošnje, mjere kojima se osigurava da se na mjestu prodaje krajnjem potrošaču stave na raspolaganje alternative tim proizvodima koje se mogu ponovno upotrijebiti, ekonomske instrumente kao što su osiguravanje da se plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu ne daju besplatno krajnjem potrošaču na mjestu prodaje. Te se mjere mogu razlikovati ovisno o utjecaju koji proizvodi iz prvog podstavka imaju na okoliš.

2. Komisija može donijeti provedbeni akt kojim se utvrđuje metodologija za izračun i provjeru znatnog smanjenja potrošnje plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu iz stavka 1. Taj se provedbeni akt donosi u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 16. stavka 2.

Članak 5.

Ograničenja za stavljanje na tržište

⁵⁰ Direktiva 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 304, 22.11.2011., str. 64.–88.).

⁵¹ Uredba (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici, izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 1954/2003 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage uredaba (EZ) br. 2371/2002 i (EZ) br. 639/2004 i Odluke Vijeća 2004/585/EZ (SL L 354, 28.12.2013., str. 22.).

Države članice zabranjuju stavljanje na tržište plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu s popisa u dijelu B Priloga.

Članak 6.

Zahtjevi za proizvode

1. Države članice osiguravaju da se plastični proizvodi za jednokratnu upotrebu s popisa u dijelu C Priloga koji imaju čepove i poklopce koji su znatnim dijelom napravljeni od plastike mogu staviti na tržište samo ako čepovi i poklopci ostaju pričvršćeni na spremnik tijekom predviđene faze upotrebe proizvoda.
2. Za potrebe ovog članka ne smatra se da su metalni čepovi ili poklopci s plastičnim brtvama znatnim dijelom napravljeni od plastike.
3. Komisija zahtijeva od europskih organizacija za normizaciju da razviju usklađene norme u pogledu zahtjeva iz stavka 1.
4. Od datuma objave usklađenih normi iz stavka 3. u *Službenom listu Europske unije* spremnici za napitke iz stavka 1. koji su usklađeni s tim normama ili dijelovima tih normi smatrat će se usklađenima sa zahtjevom iz stavka 1. koji je obuhvaćen tim normama ili dijelovima tih normi.

Članak 7.

Zahtjevi za označivanje

1. Države članice osiguravaju da svaki plastični proizvod za jednokratnu upotrebu s popisa u dijelu D Priloga koji se stavlja na tržište bude označen vidljivom, čitljivom i neizbrisivom oznakom kojom se potrošače obavješćuje o jednom ili više sljedećih elemenata:
 - (a) primjerenim mogućnostima odlaganja proizvoda u otpad ili načinima odlaganja proizvoda u otpad koje treba izbjegavati;
 - (b) negativnim utjecajima na okoliš koji nastaju zbog bacanja proizvoda u okoliš ili drugog neprimjerenog načina njihova odlaganja u otpad ili
 - (c) prisutnosti plastike u proizvodu.
2. Komisija do ... [12 mjeseci prije krajnjeg roka za prenošenje ove Direktive] donosi provedbeni akt kojim se utvrđuju specifikacije oznake iz stavka 1. Taj se provedbeni akt donosi u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 16. stavka 2.

Članak 8.

Proširena odgovornost proizvođača

1. Države članice osiguravaju da za sve plastične proizvode za jednokratnu upotrebu s popisa u dijelu E Priloga koji se stave na tržište Unije budu uspostavljeni sustavi proširene odgovornosti proizvođača u skladu s odredbama o proširenoj odgovornosti potrošača iz Direktive 2008/98/EZ.
2. Kad je riječ o sustavima uspostavljenima u skladu sa stavkom 1., države članice osiguravaju da proizvođači plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu s popisa u dijelu E Priloga pokrivaju troškove prikupljanja otpada koji se sastoji od tih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu i njegova kasnijeg prijevoza i obrade,

uključujući troškove čišćenja otpada i troškove mjera za jačanje svijesti iz članka 10. koje se odnose na te proizvode.

Za plastične proizvode za jednokratnu upotrebu koji su ambalaža, zahtjevima utvrđenima u ovom stavku dopunjuju se zahtjevi u pogledu sustava proširene odgovornosti proizvođača koji su utvrđeni u Direktivi 94/62/EEZ i Direktivi 2008/98/EZ.

3. Države članice osiguravaju da za ribolovni alat koji sadržava plastiku i stavlja se na tržište Unije budu uspostavljeni sustavi proširene odgovornosti proizvođača u skladu s odredbama o proširenoj odgovornosti proizvođača iz Direktive 2008/98/EZ.
4. Kad je riječ o sustavima uspostavljenima u skladu sa stavkom 3., države članice osiguravaju da proizvođači ribolovnog alata koji sadržava plastiku pokrivaju troškove prikupljanja otpadnog ribolovnog alata koji sadržava plastiku i koji je isporučen odgovarajućim lučkim uređajima za prihvata u skladu s pravom Unije o lučkim uređajima za prihvata ili drugim istovjetnim sustavima za prikupljanje koji nisu obuhvaćeni područjem primjene prava Unije o lučkim uređajima za prihvata, kao i troškove njegova kasnijeg prijevoza i obrade. Proizvođači pokrivaju i troškove mjera za jačanje svijesti iz članka 10. koje se odnose na ribolovni alat koji sadržava plastiku.

Zahtjevima utvrđenima u ovom stavku dopunjuju se zahtjevi koji se u skladu s pravom Unije o lučkim uređajima za prihvata primjenjuju na otpad s ribarskih plovila.

Članak 9.

Odvojeno prikupljanje

Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale da do 2025. godine 90 %, izraženo u smislu mase, otpadnih plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu s popisa u dijelu F Priloga koji su u određenoj godini stavljeni na tržište bude prikupljeno u okviru odvojenog prikupljanja. Da bi ostvarile taj cilj države članice mogu, među ostalim:

- (a) uspostaviti sustave povratnih naknada ili
- (b) odrediti posebne ciljne vrijednosti za prikupljanje za relevantne sustave proširene odgovornosti proizvođača.

Članak 10.

Mjere za jačanje svijesti

Države članice poduzimaju mjere za obavješćivanje potrošača plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu s popisa u dijelu G Priloga i ribolovnog alata koji sadržava plastiku o sljedećem:

- (a) dostupnim sustavima za ponovnu upotrebu i mogućnostima gospodarenja otpadom za te proizvode i ribolovni alat koji sadržava plastiku, kao i o najboljim praksama dobrog gospodarenja otpadom koje se provode u skladu s člankom 13. Direktive 2008/98/EZ;
- (b) posljedicama za okoliš, posebno morski okoliš, koje nastaju zbog bacanja otpada u okoliš i drugih neprimjerenih načina odlaganja tih proizvoda i ribolovnog alata koji sadržava plastiku u otpad.

Članak 11.

Usklađivanje mjera

Svaka država članica osigurava da mjere koje poduzima za prenošenje i provedbu ove Direktive budu sastavni dio programa mjera uspostavljenih u skladu s člankom 13. Direktive 2008/56/EZ za one države članice koje imaju morske vode, programa mjera uspostavljenih u skladu s člankom 11. Direktive 2000/60/EZ, programa gospodarenja otpadom i sprečavanja nastanka otpada uspostavljenih u skladu s člancima 28. i 29. Direktive 2008/98/EZ i planova za prihvat otpada i rukovanje njime koji su uspostavljeni u skladu s pravom Unije za gospodarenje otpadom s brodova te da budu usklađene s navedenim programima i planovima.

Mjere koje države članice poduzimaju za prenošenje i provedbu članaka od 4. do 9. moraju biti u skladu s pravom Unije u području hrane kako bi se osiguralo da higijena i zdravstvena ispravnost hrane nisu dovedeni u pitanje.

Članak 12.

Pristup pravosuđu

1. Države članice osiguravaju da fizičke ili pravne osobe i njihove udruge, organizacije ili skupine, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom ili praksom, imaju pristup postupku preispitivanja pred sudom ili nekim drugim zakonski utemeljenim neovisnim i nepristranim tijelom kako bi osporili materijalnu ili proceduralnu zakonitost neke odluke, čina ili propusta povezanih s provedbom članaka 5., 6., 7. i 8. kad je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:
 - (a) imaju dovoljan interes;
 - (b) mogu dokazati povredu prava, ako se to na temelju upravno-postupovnog prava mjerodavne države članice zahtijeva kao preduvjet.
2. Države članice određuju u kojoj je fazi moguće osporavanje odluka, činova ili propusta.
3. Države članice određuju što predstavlja dovoljan interes i povredu prava u skladu s ciljem pružanja zainteresiranoj javnosti pristupa pravosuđu.

U tu svrhu, interes svake nevladine organizacije koja promiče zaštitu okoliša i ispunjuje zahtjeve u okviru nacionalnog prava smatra se dovoljnim u smislu stavka 1. točke (a).

Isto se tako smatra da takve organizacije imaju prava koja mogu biti povrijeđena u smislu stavka 1. točke (b).
4. Stavci 1., 2. i 3. ne isključuju mogućnost prethodnog postupka preispitivanja pred upravnim tijelom i ne utječu na zahtjev za potrebno iscrpljenje svih administrativnih postupaka preispitivanja prije prelaska na postupak sudskog preispitivanja ako takav uvjet postoji u nacionalnom pravu.
5. Postupci preispitivanja iz stavaka 1. i 4. pravični su, jednakopravni, pravodobni i ne toliko skupi da bi se time spriječilo njihovo provođenje.
6. Države članice osiguravaju da javnosti budu dostupne informacije o pristupu postupcima upravnog i sudskog preispitivanja.

Članak 13.

Informacije o praćenju provedbe

1. Ne dovodeći u pitanje Direktivu 2003/4/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁵² i Direktivu 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća⁵³, države članice, uz pomoć Europske agencije za okoliš, uspostavljaju skup podataka koji sadržava:
 - (a) podatke o plastičnim proizvodima za jednokratnu upotrebu s popisa u dijelu A Priloga koji su stavljeni na tržište Unije svake godine, kako bi se dokazalo smanjenje potrošnje u skladu s člankom 4. stavkom 1.;
 - (b) informacije o mjerama koje su države članice poduzele za potrebe članka 4. stavka 1.

Podaci iz točke (a) prvog podstavka svake se godine ažuriraju u roku od 12 mjeseci od isteka referentne godine za koju su podaci prikupljeni. Ako je moguće, za predstavljanje tih skupova podataka upotrebljavaju se usluge prostornih podataka kako su definirane u članku 3. stavku 4. Direktive 2007/2/EZ.

2. Države članice osiguravaju da Komisija i Europska agencija za okoliš imaju pristup skupovima podataka uspostavljenima u skladu sa stavkom 1.
3. Europska agencija za okoliš redovito objavljuje i ažurira pregled na razini Unije utemeljen na podacima koje su prikupile države članice. Pregled na razini Unije prema potrebi uključuje pokazatelje ishoda, rezultata i učinaka ove Direktive, kartografske preglede na razini Unije i sažeta izvješća po državama članicama.
4. Komisija može donijeti provedbene akte kojima se utvrđuju formati skupa podataka, informacija i podataka iz stavka 1. Ti se provedbeni akti donose u skladu s postupkom ispitivanja iz članka 16. stavka 2.

Članak 14.

Sankcije

Države članice utvrđuju pravila o sankcijama koje se primjenjuju na kršenja nacionalnih odredaba donesenih na temelju ove Direktive i poduzimaju sve potrebne mjere radi osiguravanja njihove provedbe. Predviđene sankcije moraju biti djelotvorne, proporcionalne i odvraćajuće. Države članice do ... [2 godine nakon stupanja na snagu ove Direktive] obavješćuju Komisiju o tim pravilima i mjerama te joj priopćuju sve naknadne izmjene koje utječu na njih.

Članak 15.

Ocjenjivanje i preispitivanje

1. Komisija provodi evaluaciju ove Direktive do... [šest godina nakon krajnjeg roka za prenošenje ove Direktive]. Evaluacija se temelji na informacijama koje su dostupne u skladu s člankom 13. Države članice dostavljaju Komisiji sve dodatne informacije koje su nužne za potrebe evaluacije i pripreme izvješća iz stavka 2.

⁵² Direktiva 2003/4/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2003. o javnom pristupu informacijama o okolišu i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 90/313/EEZ (SL L 41, 14.2.2003., str. 26.).

⁵³ Direktiva 2007/2/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 14. ožujka 2007. o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj zajednici (INSPIRE) (SL L 108, 25.4.2007., str. 1.).

2. Komisija dostavlja Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru izvješće o glavnim nalazima evaluacije provedene u skladu sa stavkom 1.
3. U izvješću se, osim toga, navodi i sljedeće:
 - (a) treba li revidirati Prilog u kojem su popisani plastični predmeti za jednokratnu upotrebu;
 - (b) je li izvedivo utvrđivanje obvezujućih količinskih ciljnih vrijednosti Unije za smanjenje potrošnje, posebno plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu koji su navedeni u dijelu A Priloga;
 - (c) je li ostvaren dovoljan znanstveni i tehnički napredak te jesu li izrađeni kriteriji ili norma za biorazgradivost u morskom okolišu koji bi se primjenjivali na plastične proizvode za jednokratnu upotrebu u okviru područja primjene ove Direktive te jesu li razvijeni njihovi zamjenski proizvodi za jednokratnu upotrebu, kako bi se moglo odrediti koji proizvodi više ne trebaju podlijevati ograničenjima za stavljanje na tržište, prema potrebi.

Članak 16.

Postupak Odbora

1. Komisiji pomaže odbor osnovan člankom 39. Direktive 2008/98/EZ. Navedeni odbor je odbor u smislu Uredbe (EU) br. 182/2011.
2. Kod upućivanja na ovaj stavak primjenjuje se članak 5. Uredbe (EU) br. 182/2011.

Članak 17.

Prenošenje

1. Države članice donose zakone, uredbe i druge upravne propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom u roku od [2 godine nakon stupanja na snagu ove Direktive]. One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih odredaba.

Međutim, države članice primjenjuju mjere potrebne za usklađivanje s člankom 5. i člankom 7. stavkom 1. od ... [2 godine nakon stupanja na snagu ove Direktive] te za usklađivanje s člankom 6. stavkom 1. od ... [3 godine nakon stupanja na snagu ove Direktive].

Kad države članice donose mjere iz ovog stavka, te mjere sadržavaju upućivanje na ovu Direktivu ili se na nju upućuje prilikom njihove službene objave. Države članice određuju načine tog upućivanja.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst glavnih odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Članak 18.

Stupanje na snagu

Ova Direktiva stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u Službenom listu Europske unije.

Članak 19.

Adresati

Ova je Direktiva upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu,

*Za Europski parlament
Predsjednik*

*Za Vijeće
Predsjednik*